НИКЪ ДИКА ХИЛБА ШУН, КОСМОСА ТУРПАЛАШ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 49 (4493). | ШОАТТА, 24 апрель 1971 шу. | Мах 2 кеп. | Газета арадувл 1923 шера денз

ОРБИТАЛЬНИ ПОЛЕТЕ ДА «СОЮЗ-10» ЯХА КОСМИЧЕСКИ КЕМА

ТАСС ХОАМ

Тахан, 1971 шера 23 апреле, московски ханах 2 сахьати 54 минути яьлча Советски Союзе «Союз-10» яха космически кема а ийца урагIъяхар ракета-носитель. 3 сахьати 03 минути яьлча Лаьттан спутника расчетни орбита тIа даьккхад «Союз-10» яха кема.

Космически кема лехкаш я е экипаж: кема командир, шозза Советски Союза Турпал СССР летчик-космонавт, полковник Шаталов Владимир Александрович; борт-инженер, шозза Советски Союза Турпал СССР летчик-космонавт, технически Iилмай кандидат Елисеев Алексей Станиславович, инженер - тохкамбер Рукавишников Николай Николаевич.

«Союз-10» яха космически кема лаьттанна гонахьарча космически ара даьккхад ер декхараш кхоачашде лерхIаш:

— Укх шера 19 апреле Лаьттанна гонахьарча орбита тIа яьккхача «Салют» яхача орбитальни Iилман станцеца цхьана эксперименташ е;

— эргаяьха тоаяь йолча кема бортови системана комплексни тохкамбе;

— полета тайп-тайпарча режимех кема кулга-карен автоматически лехкара системаши, кема ориентации стабилизаци нийсъяь тоае;

— космически полета факторашa сага дегIа беш бола Iоткъам бовза, медико-биологически тохкамаш де;

Экипажаца тешшаме радиои телевизионнии бувзам лоаттабу. Кема командира новкъоста Шаталова яьча докладагIа, орбита тIа бовлара дакъа дика чакхдаьннад. Космонавташ дегIа могаш ба, «Союз-10» яхача кема бортови системаш бе ма боаггIара болх беш я, уж чуIача отсекашка Лаьттарчоа гарггара хьалаш лоаттаду.

Космонавташ новкъостий В. А. Шаталов, А. С. Елисеев, Н. Н. Рукавишников полете белгалъяь программа кхоачашъе болабеннаб.

«СОЮЗ-10» ЯХАЧА КЕМА КОМАНДИРА нов. ШАТАЛОВА В. А. СТАРТАЛ ХЬАЛХХА ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

Деза новкъостий, доттагIий!

Итт шу хьалха укх исторически космодроме эггара хьалхарча космически рейсе вахар вай мехкахо Юрий Алексеевич Гагарин.

Цу хана денз дукха советски космонавташ хиннаб Лаьттанна гонахьарча космически аренашка.

Тахан урагIдода «Союз-10» яха кема Iилманна а халкъа боахама а болча аьттонна космически аренаш караерзаяра гIулакх дIахо дахьа. Тха экипаж Iилма-технически тохкамийн экспериментийн шерра программа кхоачашъе езаш я.

Дег тIара баркал оал оаха Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета а Советски правительствана а тхоаех боккха тешам боларах. Экипажа цIерагIа аз дош лу, Даьхен задани тешшаме кхоачашъяра тхоай берррига низ тIабохийтаргхиларах.

Хьамсарча Лаьтта юха вIашагIкхетталца!

КЕМА КОМАНДИРА ПОЛКОВНИКА ШАТАЛОВ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧА БИОГРАФИ

СССР летчик-космонавт, шозза Советски Союза Турпал Владимир Александрович Шаталова ший хьалхара орбитальни полет йир 1969 шера январе «Союз-4» яхача космически кемаца. «Союз-5» яхача кема экипажаца цхьана вIаши гарга а дига кемаш вIашагIхеттар, хьайно дунен тIа эггара хьалхара орбитера экспериментальни космически станци.

ШоллагIа космосе вахар Шаталов В. А. 1969 шера октябре «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхача кемай группа командир а волаш.

Владимир Александрович Шаталова 43 шу да. Авиаце гIулакх деш ва 1945 шера денз. Чакхъяьккхай Гагарина цIерагIа ЦIеча байракха тIема-фецара Академи. Космонавтий отряде лоархIаш ва 1963 шера денз.

Владимир Александрович Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда делегат вар.

Космонавта сесаг — Муза Андреевна, юртбоахама Iилмай кандидат. Болх беш я СССР юрта боахама министерстве. ЗоI Игорь 1952 шера ваьв, студент ва, йиIиг Елена 1958 шера яьй, юкъерча школа дешархо. Владимир Александровича да — А. Б. Шаталов хьалхагIа машиннаькъа балха тIа хиннав, тIема шерашка Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи еннай цунна. Кхелхав 1970 шера. Нана Зоя Владимировна—пенсионерка.

БОРТ-ИНЖЕНЕРА ЕЛИСЕЕВ АЛЕКСЕЙ СТАНИСЛАВОВИЧА БИОГРАФИ

СССР летчик-космонавт, шозза Советски Союза Турпал Алексей Станиславович Елисеева 1969 шера январе шай хьалхара полет йир «Союз-5» яхача кема экипажа составе, космонавтаца Е. В. Хруновца цхьана космосе ара гIолла вокх кема чу а ваьлар «Союз-4» а «Союз-5» а яха кемаш орбитальни полете долча хана

Цу шера октябре А. С. Елисеева шоллагIа космически полет йир. «Союз-8» яхача космически кема борт-инженер а волаш по дакъа лаьцар «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхача кемай групповп полет хиннача хана.

Баумана цIерагIча Московски лакхерча технически училища арахийцача Алексей Станиславович Елисеева хIанз 36 шу да. Цун я технически Iилмай кандидата степень, болх беш ва конструкторски бюро.

Алексей Станиславович Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда делегат вар. ВЛКСМ ЦК член а ва из.

Космонавта сесаг — Лариса Ивановна Комарова, технически Iилмай кандидат, болх беш я конструкторски бюро. ЕлисеевгIар йиIиг Елена 1960 шера яьй. Алексей Станиславовича нана Валентина Ивановна, химически Iилмай доктор, профессор, болх беш я СССР Iилмай Академе физически химе институте.

ИНЖЕНЕРА-ТОХКАМБЕЧУН РУКАВИШНИКОВ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧА БИОГРАФИ

Николай Николаевич Рукавишников ваьв 1932 шера город Томске. Машиннаькъахой дезале хьалкхийнав из. Цун наьнаси наьна марен балхаш даьд Советски Союза тайп-тайпарча районашка керда машиннаькъаш дахкарцен пар проект уттаярцен ювзалуш хиннача экспедицешка. 1951 шера, юкъера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа, Николай Николаевич деша вода Московски инженерно-физически институте.

1957 шера толаме институт чакх а яьккха болх бе волавелар из конструкторски бюро, цига гуттаьлар из кайоалаши инициатива йолаши специалист а чоалханеза инженерни разработкаш елга вIаштIехьдаккха ховш а волга.

1967 шера январе Николай Николаевич космонавтий отряде дIаяээв. Отряде толаме Iомавелар космически полеташ е, чакхваьлар лаьрххIа деча тохкамех, хьахайтар ше кIоаргга теоретически знанеши инженера - тохкамбечунна мел эша оамали йолаш хилар.

Николай Николаевич Рукавишников — Советски Союза Коммунистически парте член.

Руковишникова нана — Галина Ивановна хIанз пенсе я. Наьна мар веннав 1962 шера. Космонавта сесаг — Нина Васильевна машинашъеча предприяте йоккхагIйола техник я. 1965 шера Владимир яха воI а вир царна.

ДОТТАГIАЛ, ВОШАЛ, ЦХЬОАГIО

БКП Х СЪЕЗДЕ

СОФИЯ, 21 апрель. (ТАСС спец. корр. Н. Колесов, В. Пименов, А. Семенов). Ший болх дIахо хьош я Болгарски коммунистически парти X-гIа съезд. БКП-ен халкъа Болгарен вахаре цу лоархIамеча событена тIаерзаяь я республикерча берригача къахьегамхой, социалистически мехкий вежарашха йолча партейи халкъийи, дунен коммунистически болама уйла. Цунна къаьгга тешал ду болгарски коммунистий форуме ерригача континентий 82 мехкара коммунистически болхлойн партей, къамий - кортамукъалени революционнии боламий 89 делегаци хиларо.

Тахан Iуйрийна 9 сахьат даьлча «универсиада» зале хьайийлар съезда эргIанара заседани. Председателал деш волча БКП ЦК Политбюро члена Б. Велчева къамаьл де дош лу КПСС делегацена керте латтача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Цхьатарра хьалгIовтт делегаташи хьаьшийи. Цхьатарра «Ура!» а яхаш леттача тIоараша екаю ерригa зал. Зало скандировани ю: «КПСС!, КПСС!, КПСС!», «Массазара доттагIал!».

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Деза новкъостий!

ДоттагIий!

Советски Союза Коммунистически парте цIерагIа, деррига советски халкъагара Болгарски коммунистически парте Х съездага, Болгаре берригача коммунисташкеи къахьегамхошкеи дIайха вежарий моаршал лу тха делегаце. Шун парте Центральни Комитета дег тIара баркал оал оаха съезда балха юкъе дакъа лаца тхоаш дехарах, болх толаме, беркате хилба съезда делегатий.

Новкъоста Тодор Живкова яьча БКП Центральни Комитета отчетни доклада гIа, делегаташа деча къамаьлашка дувцаш долча карагIдаьначa башха - дикача хIамаша гIад ца бига йиш яц социалистически Болгаре беррига доттагIий. КарагIдийннача цу хIамашка кхоачаш хиннаб халкъа къахьегам, болгарски халкъ бIубенна социалистически новкъа гIолла дIахьалхашкахьа кхувлаш йолча Коммунистически парте политика.

Ший деррига турпалча исторeца, ший гIулакхашца, тешшаме халкъа деча гIулакхаца Болгарски коммунистически парте хьахьекхад социализм хьалъяра керте латта низ кхоачаш, бокъо йолаш ше хилар. Марксизманаленинизмаца пролетарски интернационализманеи тешаме хилар, къахьегамхошка долча дукхача адамашца айхха кхотабалар, царна эшараши дагалаттараши довзар — из да коммунисташта низ телар, цо бу уж деррига халкъо социализм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама къоабалбаь кулгалхой.

Болгарски коммунистически парте Болгарски земледельчески халкъа союзаца дукхача шерашка вежарашха цхьана лелаяеча гIулакхашкара а хьагуш йолча Болгаре болхлой классен къахьегача ахархойи чIоагIача цхьоагIоно вIашагIдаргдоацаш вIашагIтехад болгарски халкъ социализма идеалий ларда тIа.

Паччахьа Болгари Европе эггара тIехьадисача мехкех цаI яр. Дукха итташ шерашка империалистически интригай, авантюристически фашистски террора жертва хиннай из. ХIанз из долла хIама кхы юха доагIаргдоацаш гаьна даьннад. Тоалуш латта, низ бола хIанзара индустри хьалха латта юрта боахами болаш йола паччахьалкхе я хинна дIаэттай Болгари. Керда сибат даьннад болгарски городий. Довзаргдоацача доалаш эргдаьннад юрта куц. Тахьнара Болгари — из я суверенни паччахьалкхе, дунен халкъашта юкъерча вахара хьинаре доакъошхо, социалистически мехкий халкъий вежарашха болча дезала цхьатарра бокъонаш йолаши сий деши йола член.

ХIаьта из долла хIама, новкъостий, къахьегамхой Iаьдало даьд, коммунистий парте даьд, болхлоша, ахархоша, интеллигенце — эксплуатацен Iазапен гIабаех мукъадаьннача халкъо даьд.

Къоастае гIерташ революционерий дукхача ноахалаша къовсам лоаттабаь овлангара социальни проблемаш хIанз вежарашха долча социалистически мехкащка къоастаяьй. ДIадаьккхад саго саг воацавелга. Хьабе болх боаца нах бац. ХIара къахьегача саго ший вахара, ший мехка да лоархI шийх. Из дика лард я социализми коммунизми хьалъяра даькъе кердача лакхаленашка бIубенна дIахьалхашкахьа ахара, тешаме бух ба эггара чIоагIагIа дола декхараш кхоачашдара. Кхетадеш да, дIахо йолача хана вахар идиллически, морх йоацаш хургхилар бакъдеш дувца лаьрхIа коммунисташ боацилга: Общество дегIаахара хIара кердача юкъагIа ший хул чоалханеи доккхийи декхараш. Социализми коммунизми хьалъеча юкъагIа эшаянза ягIйоацаш йола халонаши вIашдухьаленаш нийслу. Цхьабакъда, коммунисташа хьаувттадеш дола лерхIараш хийцца кхоачашдулургдолаш да. ХIаьта уж тешшаме кхоачаш дерг а да!

Болгарски коммунистически парте программа чIоагIъе езаш йолча Х съездо шийша белгалдоаккх шун партен мехкен вахаре керда лоархIаме этап дIайолаялар. Укх деношка шуца цхьана хила, съезда балха юкъе дакъа лаца торо хилар йоккха сийле санна, вай вежарашха йола партеши вай халкъаши вIашагIдувзаш дола говнаш халаргдоацаш хилара дола тешал санна лоархI оаха.

Ший программа проект кийчъеча хана Болгарски коммунистически партега йиш хиннай социалистически эргалонаш еча хана ше Iоаьча опытах, Болгаре коммунистий сийлахьча интернационалистически традицеех — Благоевеи Димитровен традицеех ког гIортолга е. Проекто вIаштIехьбоаккх дегIаена социалистически общество хьалъяра, къахьегамхошта эша материальнии духовнии хIамаш тIа-тIа дизазагIа кхоачашдара тIаберазбаь, лерраргIа чакхбоахаш бола никъ. ХIаьта из кертердар а да, новкъостий. Социализма низ сенах латт аьлча, из латт, социалистически строй халкъа хьаштaш кхоачашдеш хиларах. Цунах латт из чIоагIа хилара къайле, цунах латт марксизма-ленинизма принципий ларда тIа обществана революционни эргалонаш яра беча балха керте латтача коммунистех бенна халкъа тешам духбувла хьаст.

Тахан шоай доалахьа Iалаьмате безача маьха капитал—социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсама интернациональни опыт йолаш я Советски Союза Коммунистически парти, Болгарски коммунистически парти, вежарашха йола кхы партеш. Цу опытах творчески пайда эц коммунистически партеша шоай мехкарча хьалашца тар а еш. Тхона, советски коммунисташта, дика хов, Болгарски коммунистически парте ший историе ерригача этапашка тха партеца, тха мехка революционерашца вежарашха айхха цхьана гIулакхаш а леладеш ший болх чакхбаьха хилар. Дохаргдоаца советски болгарски коммунистий низ бола доттагIал социалистически мехкий юкъарча фронта, революционни низий юкъарча фронта чIоагIа звено хила а хиннай, я а я, хург а я.

Мукъаба сона, новкъостий делегаташ, укх гаргарча пхе шера хьалхашка оттадаь экономически, политически, социальни декхараш кхоачашдеча а шун парте программа проекта тIа белгалдеш дола сийлахь-доккхий лерхIараш кхоачашдеча а бизза толам балар чIоагIагIа ловш советски коммунистийи деррига тха халкъен дегай кIоаргаленера боагIа бIайха ловша шоана баккха.

Новкъостий! Советски делегаци Софие еняй дIахорча пхе шера Советски Союза Коммунистически парте. Советски паччахьалкхен, деррига тха халкъа керттера декхараш белгалдаь йолча КПСС XXIV съезда балхо дег чу йоссаяь уйлаш юкъарчал доацаш тхоашца а йолаш.

Съезда решенешка коммунисташта хьалхашка, деррига советски наха хьалхашка шерра перспективаш хьаелл коммунизм хьалъяра.

Къамий политика ленински принципаш лоарзагIа ца йоалаш чакх а йоахаш, тха парте дIахо а долла хIама дергда Советски Союза юкъедоагIача дерригача социалистически къамий хIама дIахо йодача хана тоадалийтара, тIехь-тIехьа дукхагIа уж вIаши гаргадигара.

Кердача пятилетке тIагIертта дIахо хьоргба оаха ерригача общественни производства эффективность лаккхъяра, Iилма-технически прогрессана карагIдаьннараш халкъа боахама сихагIа юкъеккхахьара, управленеи планированеи системаш эргайоахаш тоаяра тIаберзабаь никъ. Массане а юкъарча юкъерца образованега довлийга чакх а даьккха, кхы а чIоагIагIа лард йолларгья оаха советски наьха культурен образованности дIахо лакхъяра. Дерригача доакъошка тхоай низаш оаха тIадерзадергда керттера декхар кхоачашдара—халкъа вахара материальнии культурнии боарам дIахо лакхбара. Из—тха ерригача политика дог.

Съезда итогаш советски халкъо массава раьза а волаш къоабалъяьй. Практически болх дIаболабеннаб парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара. ГIулакхаш тха дукха дале а, хьалхашка латта декхараш доккхий дале а, тхоай бизза толам баргхиларах дог тийша да тхо. Цунна бола тешам — тха мехка массе метте къахьегамен политически хьинар айдалар.

ХIара доагIача дено кхаш кхухь къахьегама, культура, Iилма, техника фронташка советски наха керда коталонаш йоахаш хиларах. Из хьахоккхаш долча башха-дикача масалех цаI да «Салют» яха космически орбитальни Iилман станци 19 апреле толаме сигалъяхийтар. Из, новкъостий, космос тахкареи караерзаяреи даькъе баькха боккха гIа хинна ца Iеш, деррига адамашта лоархIаме долча цу гIулакха дIахо дIахьалхашкахьа дахара Iалаьмате лоархIаме этап а я.

Тха делегацена кIоаргга дег чу бижар укх трибунера хьакхайкабаь тха парте гIулакхий, КПСС XXIV-ча съезда решеней баь лакха мах. Дег тIара баркал ала безам ба са шоана иштта вежарашха йола уйла шун хиларах, Советски Союза Коммунистически партена хетадаь укхаза аьнна дIайха дешаш бахьан долаш. Цунца цхьана цIаькха а баркал ала безам ба са дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама воккха деятель, тха воккха доттагIа новкъост Тодор

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

КПСС ПОЛИТИКА—ЛЕНИНИЗМ ВАХАРЕ ЧАКХЪЯХАР

В. И. Ленин ваь 101 шу дизара хетаяьча торжественни заседане новкъоста К. Ф. Катушева яь доклад

Новкъостий!

Ваьча дийнахь денз 101 шу дизар тахан вай белгалдоаккхача В. И. Ленина революционни уйлан вахар эргадоахаш йола роли цун революционни болхи боккха лоархIам болаш да. Ленина цIераца, ленинизмаца хадаргдоацаш дувзаденна да вай планета социально - политически сибат овлангара денз хийца дола Iалаьмате доккхий общественни хувцамаш.

Вайна массанена а дика дагадоагIа Марксен Энгельсен дIадоладаь сийлахь - доккха гIулакх гениально дIахо дихьача Леницара коммунистий, къахьегама берригача наьха боккъонца бола безам, цун цар сий дар кIоаргга хьагойта дола дIадахача шера хинна ленински цIейш.

Марксистско - ленински хьехама карагIдаьннарийн коталонийн дунен халкъашта юкъера хьажар, машара, демократе, къаман кортамукъалени социализмаи низий хьажар хинна дIаэттар ленински юбилей. Ленинизм дIа ца яржийташ соцаяра, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам лаьгIбара империализма, хIаьта иштта цун тайп-тайпарча ревизионистски гIончаша де гIерташи, цар сатувсаши дараш цIаккха а кхоачашхургдоацилга къаьгга гучадалар.

ХIара шеро керда коталонаш кхухь Ленински гIулакха. ХIара шера социализман коммунизман идеалаша совбоах керда а керда а шоай оагIув хьаллоацараш. ХIара шера ленинизма чIоагIъю дунен историе лелама йола ший влияни.

Ленинизма керда котало хинна дIаэттар Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезд. Цун решенеша, цун балхо хьагойт вай мехкара, дерригача дунен тIара ленински гIулакха кхел хьахилара дизза дола сурт. Марксистско - ленински теори, дунен революционни процесс дегIайоалаяра юкъе цо дихьача доккхача даькъах латт цун исторически лоархIам. Съезда выводаш, КПСС политика Ленински идеяйн кхоачашде лерхIарийн сердалонца лепаш я. Из да Ленинизм вахаре чакхъяхар, дегIаена социалистически обществои коммунизми хьалъяра хьалашка ленинизм чакхъяхар.

ЛЕНИНСКИ НОВКЪА—КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Новкъостий! Исторически дегIаоара хIара хано революционерашта хьалхашка оттаду ший тайпара, декхараш, хIаьта дIаяхача хана хинна цу тайпара дараш массаза кора а дагIац. Из хIаьта а нийса да, дувцар хьалха цIаккха а ца хиннача кердача общественни гIулакхах — коммунизм хьалъярах хилча. Цхьабакъда, вай партена массаза кора а яьй кора а йоагIа нийса решенеш, хIана аьлча цо цIаккха а тIера ца йоалаш хьалхле лелаю эггара хьалхарча, духхьал из мара нийса боацача хьехамца — ленинизмаца.

Из—КПСС балха лоархIамегIа йола принцип я, цунах латт вай ерригача коталоний тешам.

В. И. Ленина лийрхIад, парти «дёккхарийла я ший съездашка, тохкам бара марксистски методех пайда а эцаш, общественни дегIаахара итогаш е...» (т. 15, оагI. 82) Теореген политикагеи цу тайпара ленински хьисапе хьажара образец хинна дIаэттар XXIV-гIа съезд. Цо кIоаргга итогаш йир дIаяхача периода, хьахьекхар карагIдаьннарий масштаб, хIаьта дIадахача пхе шера мехко баьча наькъа нийса мах а бир, дIахо йодача хана чIоагIгIа техкаь Iилман установкаш а елар.

Парте съездо вIашагIъеллача программа юккъера моттиг дIалоац советски наьха эггара лоархIамегIа долча хьашташа. Цу программа чулоацам, цун принципиальни лосташ тешавеш а къаьгга а гуш да ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа.

Цу лоархIамеча теоретически политически документо чIоагIа дог ураоттадир съезда делегатий, хьаьший, берригача советски наьха, дерригача дунен общественноста.

Центральни Комитета Отчетни доклада тIа, съезда решенешка белгалъяьй парте стратегически лини, хIаьта чурчеи арахьарчеи политика хоадам боллаш дола декхараш а оттадаьд.

Съездо хьагойтар вай программни декхараш кхоачашдара вай цхьа гIа, — хIаьта боккха гIа — баькха гаргадахалга. Съезде дийца дола карагIдаьннараш ше-шегIа хьахиннадац. Уж хьахиннад советски халкъо—болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце шоаш кхо ца беш къахьегарах. Уж хьахиннад парте, цун ленински Центральни Комитета целеустремленни болх бар бахьан долаш.

Советски общества деррига историе бакъъю «коммунистически парти мара яц, нагахьа санна из белгала революционни класса авангард яле, нагахьа санна цун дика мел бола викалаш шийна чулоаце, нагахьа санна бокъонца сакхетамеи тешамеи болча, дийшаи тIагIертта лоаттабеча революционни къовсама опытаца чIоагIбеннеи болча коммунистех латташ из яле, нагахьа санна ший класса деррига вахарца, хIаьта цунга гIолла берригача нахаца ювза а... цу классен цу наьхеи шийх бизза тешам болийта а цу парте вIаштIехьдаьннадале, — цу тайпара парти мара яц пролетариата кулгалде низ кхоачаргбар» (т. 41, оагI. 187) яха Ленина вывод.

Вахар кIоаргга довзар, социальни процессашца Iилман никъ лелабар, къоастае ха хьатIаэтта проблемаш шоай ханнахьа кийчъяр, теоретически выводаш хIара деннарча практикаца органически ювза хар — иштта я КПСС-ах — ленински тайпарча партех къоабалъяь тIанийцача дукхача наьха политически баьччах, уж вIаштIехьбоахачохи царна кхетам телачохи, советски халкъ бIубенна коммунизм хьалъеча керда коталонаш яхарга дугачох йоахка белгалонаш.

Укх шера 50 шу дизад РКП(б) Х съезд, балха юкъе В. И. Ленина юкъарчал доацаш дакъа лаьца тIехьарча съездех цаI хилча денз. Цу хана тIанийцай парте цхьоагIонах йола гIорьяьнна ленински резолюци. Коммунисташ тIахьийхаб Ленина «барт тайна, пролетариата авангарда лоIами цхьоагIон белгала хьахьокхаш» (т. 43, оагI. 89) бола болх бара.

Ленински наказ парте кхоачашдаьд. Кердача низаца хьагучадаьлар из XXIV съезд йолча хана. Делегатий къамаьлаша, цун берригача балхо хьахьекхар, юкъера юкъ йоаккхилга доацаш партена юкъен общественни латташ йола, хетарийн лерхIарийн цхьоагIо. Из яр уйлаш цхьатара йолаш барий. юкъарча лерхIараш тIехьарча, коммунизмага вай хьош бола никъ дIахо динамичнии бIубеннеи хилийтара еча юкъарча йоакхонца бахача, дог тийша болча къовсамхой съезд.

Съезда доакъашхой, берригача коммунистий, берригача советски наьха дегаш кIоаргга раьза дир «тахан вай партена юкъе цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа цхьоагIон кхотаялари, В. И. Ленина геттара чIоагIа тIахьийха а вай парти низ болаши эшаергйоацаши хулийташ а йола, белгала барт тайнача балха дух хилар» яхача КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева дешаша.

Цу тайпара хьалаш хилийтара хоаламболлаш долча даькъе новкъостал даьд партийни вахара ленински нормаш тешшамен лоарзагIа ца йоалаши кхоачашъеча. XXIII-чеи XXIV-чеи съездаша бакъбаьчеи дегIабоалабаьчеи КПСС ЦК октябрьски (1964 ш.) Пленума наькъагIа йодача КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюро гIулакхаша.

ЦК теркама кIал лаьттай, хIанз а латт парте балха ерриги оагIош, ерриги аспекташ. Центральни Комитето денна терко ю моттигерча организацей инициатива дегIаккхувлара, цар бехктокхам лакхбара, партийни балха формаши методаши эргайоахаш тоаяра. Тахан парте белгалагIа йола оагIув — решенеш кийчъяреи тIанийяреи коллективни метод, кадрех тешар, цар гIулакхий мах беча хана принципиальность йолаш хилари доагIар дизза хьалехари. Ший организационни цхьоагIо Iалаш а еш КПСС-о йизза кхоачашъеш йола демократически централизм я ерригача парте юкъера политика кийчъечеи чакхйоахачеи шийтахьара дакъа лаца хIара партийни организацека.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ПОЛИТИКА — ЛЕНИНИЗМ ВАХАРЕ ЧАКХЪЯХАР

(Йистедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа).

хIара коммуниста торо лур а. Из я из Ленина хьийха партийни балха стиль.

Парте 14,5 миллион члени кандидати чулоацаш йолча КПСС-а холу беттаду мехка вахара цха, хов къахьегамхошта дагалаттараш, царна хетараши эшараши, хьаллоаттаду дерригача халкъа хьашташ. В. И. Ленина боккха лоархIам беш хиина накхацара бувзам — парте, Центральни Комитета ленински штаба гIулакхий закон, цун хIара организаце гIулакхий закон.

Ленина указанеш кхоачаш а еш, вай парте хаддаза чIоагIъю болхлой классеи колхозни ахархойи цхьоагIо — советски строя лард, еррига классаши социальни группаши вIаши гаргаозилга вIаштIехьдоах. Цу хана парте къаьстта уйла тIа а ахийтай, тIа а ухийт болхлой классо хьалхле лелаяра дакъа Iалашдаре.

Социализмана карагIдаьнна сийлахь-доккха хIама да вай Даьхен дерригача къамийи народностийи цхьоагIо. Парте ленински къамий политика маIан къамий политически ийсхо Iалашъярах льатта на Iеш, общественни вахара дерригача доакъошка халкъий бокъонца цхьатарра йолча бокъоний чIоагIа материальни лард хьаярах а, къамий башхаловаш лаьрхIа уйла а еш терказъярах а латт. Цу тайпара политика хабара а ца хулаш, гIулакхага диллача интернационалисташ хила яхача ше ма ярра ленински дIадехараша ма яххара я. Цо дерригача къамашта — доккхий а кагий а мел дарашта — мукъа лу боарам боацаш чIоагIа массе оагIорахьара экономически культурни прогресс вIаштIехьъяха, Iалашду тIа-тIа дукхагIа уж вIаши гаргаозилга. Социализм хьалъеча юкъагIа вайцига хьахиннад наьха керда исторически общность — советски халкъ.

Де а доагIаш деча доккхалца белгалдоаккх вай, тахан вай общества дерригача дунеина хьалхашка болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце чIоагIагIа йола сплав, коммунизм хьалъяра декхараш вIаши дага а дувлаш кхоачашдеча тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхоша эттара айхагIча тайпара вежарашха цхьана леладеча гIулакхий образец хилар.

Парте ерригача звеньяй гIулакхашка ленински стиль, моаххаз санна чIоагIа цун цхьоагIо, КПСС-а гонахьа беррига къахьегамхой вIашагIкхетар, вай мехкара дерригa къамаши народносташи кхотадар, — иштта да вайцига вIаштIехьдаьннача корта болча, новкъосташха долча хьала; цун хьакъехьа съезде Леонид Ильич Брежнева образно ма аллара, советски наха «атта садоахача, дика болх беча, сатийна бахача» хьала керттера гIулакхаш.

Новкъостий! Ленина теоретически тIехьаленца, лоархIамегIара халкъа боахама проблемаш къоастаяра по беча хьехамца я парте экономически политика керттера идеяш. Ленински генена декхарийла да вай перспективни планаш, боахама расчет, моральни материальни стимулаш, социалистически яхь санна йола социалистически экономика дегIаккхувлара эффективни средстваш вай практикана чIоаггIа юкъеяххарах. Iилма производстваца дувзара декхар оттадаьд Ленина партенеи паччахьалкхенеи хьалхашка, кердагIа йола технически уйла социализмана гIулакх де оттаяра тIахьехам баьб. Цунна карагIдаьнна хIама да классически а хинна дIаэтта дола социализманеи капитализманеи юкъе латтача яхьерча къахьегама овсарлен лоархIам белгалбаккхар. Из ва боккъонца вола социалистически доал леладара ларде йийша принципаш хьакхеллар.

Пролетариато паччахьалкхен Iадал хьададаьккхачул тIехьагIа цув керттереи эггара овлангареи хьашт лаьрхIад Ленина «продукташ алсамъяхарах, общества производительни низаш Iалаьмате чIоагIа лакхдарах» (т. 44, оагI. 345). Экономика сихха айярах къонача социалистически паччахьалкхен лоархIамегIара социальни декхараш практически кхоачашдара средство лаьрхIай Ленина. Ленински васкеташ тешаме кхоачаш а деш, советски халкъо Коммунистически парте кулгалца низ бола индустриальни паччахьалкхе а яь дIеоттабаьб вай мохк.

Вайна массанена а йовзаш я, новкъостий, Ленина мехка технически реконструкци яра лард лаьрхIа гIорьяьнна ГОЭЛРО план. Из план 10 шера хIана янзар аьнна кхоачашйир. ХIанз Советски Союзе хIара шера болх бе йолайолийт ГОЭЛРО планагIа лаьрхIа хиннарел 7-зза тIехйола энергетически мощносташ.

Вай мехка производства хIанзара масштабаш хьахьокх цецвоаккхаш йолча укх тайпарча факташа а: Советски Iаьдал латтача шерашка ерригa хьаеш йола общественни продукт 41 дукхагIа хиннай. Алхха цхьан 1970 шера арахийцар цхьана лаьрхIача, тIом хьалехьа хьалхарча ерригача пятилеткашкарчул шозза хIана яцар аьнна дукхагIа йола промышленни продукци. ХIанз вай мехкара производства объем цхьана лаьрхIача Англи, Франци, Малхбузехьара Германи, Итали санна долча промышленность дегIаенача мехкашкарчул йоккхагIа я. СССР халкъа боахам производства объем сихха лакхлуш хиларца белгалбаьнна ца Iеш дикалгахьа эргайоахаш товарца а белгалбоал. Укх тIеххьарча шерашка боккха болх чакхбаьккхаб мехка экономика дегIайоалаяран Iилма-технически прогрессана карагIдаьннарех производстве пайда эцарах. Майррен йоккхийн решенеш чакхьяьха, ха, обществана дукхагIа эшараша ма яххара йола доал леладара формаш лийхан чакхъяьхаи ха яр из. Централизованни планироване дика гIулакхаш производство дегIаккхувлара экономически стимулех эффективно пайда эцарца органически цхьана тардар духьа халкъа боахама доал дара система эргайоахаш тоаяра дикка доккхий балхаш чакхдаьхар парте.

Укх тIеххьарча пятилетке прогрессивни хIамаш карагIдаьлар отраслеви структура даькъе, айелар къахьегама овсарле лакхъяра темпаш. Цу доллача хIамаша дика аьттув баьккхар коммунизм хьалъяра хоадамболлаш йолча сфере — материальни производстве советски халкъа дика хIамаш карагIдувлара.

Советски Iилман техникан толамаша новкъостал даьд экономика дукхха лоархIаме лостамаш дегIаухилга сихдара. Лардереи прикладнойи тохкамаш деча, производство ше ма ярра эргайоаккхаш йола геттара керда технологически процессаш кийчъяр, матере лоаттама геттара кIоарга къайленаш хьагучайоахачеи космос караерзаечеи хьалхара позицеш а вай мехкага я тахан. Из шьара хьахьоккхаш дола башха-дика масал да вайцига плана боарамагIа чакхйоахаш йола космически программа, хIаьта из кхоачашъеча доахача лоархIамеча гIапех цаI а хинна дIаэттар дукха ха йоацаш сигалъяхийта «Салют» яха советски орбитальни Iилман станци.

Советски наха раьза хинна белгалдоах халкъа вахара хьал тешаме лакхлуш хилар. ДIаяхача пятилетке дикка лакхъеннай болхлой, колхозхой, гIулакхерча наьха реальни доходаш, йоккхагIа хиннай общественни потреблене фондаш. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш дукхагIа нийду продовольственни промышленни товарий лоархIамегIара тайпаш, лакхъеннай розничи товарооборота объем, тоаденнад миллионаш болча дезалий культурно-бытовой гIулакхаши чуIеча моттигий хьалаши.

Толамаш шеко йоацаш да, цхьабакъда, партена цунца цхьана шьара гу къоастаянза йиса проблемаш, ленински оамалагIа духьал дIаоал мехка халкъа боахам дегIабоагIачара кхоачамбоацараши карагIа дувлийтараши, уж дIадоахартдола хаьдда наькъаш белгалду.

Социализм дегIаяра исторически этапага кхаьчача Советски мехка доалахьа дукхха йоккхагIа ресурсаш я ше дIахо дегIабоалабара. ХIаьта, нагахьа санна дIаяхача хана вай торонаша мохк экономически кхычарех тийша хIама доацаш хулга, цун оборонни низаш чIоагIдара нийсса лакхагIча темпаегIа халкъа вахара хьал айде йиш хулийташ хиннаеце а, хIанз цу тайпара торонаш вIаштIехьъяхай.

ХьалхагIа цIаккха а хиннача тайпара дукхагIа йиш я вайга, Ленина дешашца аьлча, «Iилман хьисапашка», беррига къахьегамхой вахар аттагIа, хьал тоаде царна торо лургIолаш хилийтарга диллача общественни производствон продукташ екъилгеи цар мукъагIа дерзаде» (т. 36, оагI. 381).

Пятилетка керттера декхар, XXIV съездо из белгал ма даккхара, сенах латт аьлча, из латт, социалистически производство дегIаахара лакхача темпай, цун эффективность лакхъяра, Iилма-технически прогресса, къахьегама овсарле сихагIа лакхъяра ларда тIа халкъа вахара материальни культурни боарам дикка айбелга Iалашдарах.

Халкъа вахара хьал тоадара тIаберзабьча Коммунистически парте наькъо нийслагIча пятилеткан керттера декхар белгалдаь на Iеш мохк йIаьхача хана дегIабоалабара юкъара ориентаци а лу.

Съезде нов. Л. И. Брежнева яьча доклада тIа а кердача пятилетка Директивай проектах нов. А. Н. Косыгина яьча доклада тIа а бокъонца доашхаш хьахьекхад дегIаахара керттера лостамаши халкъа боахама ерригача звеной хоадам боллаш дола декхараши.

НийслагIча пятилетке общество дегIаахара объективни дIадехарашка хьежжа халкъа боахама дерригa доакъош доагI-доагIача тайпара сихача темпашца дегIаухилга Iалашде деза, производительни низаш дIаюха нийсделга тоаде деза, ерригача союзни республикай экономика дегIаккхувла еза. Советски халкъа вахара хьалаш тоадара тIаберзабь бола парте никъ чакхбоаккхилга чIоаггIача материальни база тIа оттаду.

Вай халкъа боахама лардий лард — еза промышленность. Экономика дерригa доакъош хIанзарча техникаца Iалашдара, мехка обороноспособность чIоагIъяра керттера лоархIам болаш хинна а хиннад хIанз йолаш а я из. ДIахо а средствай производства промышленность дегIаккхийлача мара вIаштIехьдаргдац халкъа эша товараш арахецилга сихде. Парте, Ленина хьийххача тайпара, де мел дезар дергда советски езача индустре низ цахаддаш чIоагIбара.

Кердача пятилетка керттерча декхарех лаьрхIад интенсификаци яра ларда тIа юртбоахама производство тешшаме а сиха а айяр. Юртбоахама политика керттера лостамаш КПСС ЦК кийч а даьд цхьайолча Пленумашка дийца а дийцад. XXIV съездо къоабалъяь юрта боахам дегIабоалабара шерра комплексни программа шийн масштабашка диллача шул хьалхарча шерашка цу хьакъехьа мел даьрел йоккхагIа я. Юрта боахама хьожаду 129 миллиард гаргга сом — е цу даькъана дIаяхача шин пятилеткагIа хьожадаьр миссел.

Пятилетка керттера декхар кхоачашдара тIадерзадаь да ейген кхачани промышленность сихагIа дегIайоалаяра парте чакхдаха лерхIа гIулакхаш. Цу доакъошта дIайохийташ йола капиталовложенеш шозза гаргга алсамъяргья. Халкъа эшача товарашца чухьара рынок дикагIа Iалашъяр, цар дикал лакхъяри ассортимент шерьяри — цунга кхача деза вай укх гаргарча шерашка.

Общества ерригача группайи тайп-тайпарча наьхен хьали дIадехарашн доагIача тайпара теркал а деш парте эггара хьалхарча аргIагIа де лерхIараш да: лохерчеи юкъерчеи алапе боарам дIахо а лакхбелга, дукхха бераш долчеи кIезига торо йолчеи дезалий, производстве болх беча кхалнаьха, къахьегамхой дукххача кхыча категорей а, хIаьта иштта дешархойи пенсионерийи вахара бытиа тоаделга. Уж керда мероприятеш кхоачашъяра паччахьалкхено дIадохийта ахча шозза совгIа дукхагIа хургда укх пятилетке.

Халкъа вахара хьал тоадар духьа кхы а дукхагIа хьалдерга дика, хIанзарча ханара дола нах чубаха цIенош; йоккхийча городашка яь ца Iеш беррига мехка гIолла хьалъергья боахама, культурно-бытовой, кхыйола а учрежденеш, цар аттача йоаккхаргья наьха быт, кхоергья цар мукъа ха, дикагIча а беркатегIча а тайпара цох пайда эца торо хулийтаргья.

Шийхана наха дешар-йоазув ца хар дIадоаккхилга дагадоаллаш хиннад В. И. Ленина. Образованеи культураи даькъе хIанз дунен тIа хьалхара позицеш я вайга, хIаьта уж дIахеца вай дага а дац. Юкъарчеи профессиональнии знанеи боарам лакхбар, промышленноста, юрта боахама, экономика дерригача доакъой къахьегамхой квалификации культурей лакхъяр — вай обществанеи цун производительни низаштеи дIахо а прогресс яра объективни дIадехар.

Нах дикагIа мел бах, салаIара, энанеш лакхъяра цар торонаш дикагIа мел я лакхлу цар общественни хьинар, беркатегIа хул къахьегам. Вайна Ленина васкет даь вай идеал — аскетизм а яц буржуазни хьисапе руэкъа сутара хилар а дац. Вай идеал — творчествах, сага торонаши способносташи хьагучайоахаш болча паргIатарча къахьегамах хьалдиза, духовни дIаьхийн материально Iалашдаьи вахар. Вай бIубенна долх воай коммунистически идеалага, хIаьта вай цунга кхоачарг а да.

Новкъостий! Экономика дегIайоалаяра, вай боахама цланий хIара пункт кхоачашъяра съездо хьалхашка оттадаь декхараш вахаре кхоачашдаро дIадех мехка экономическа потенциалах эффективно пайда эцилга, общественни производствана интенсификаци елга, хIара коллективо, беррига советски наха чIоаггIа къахьегилга.

Социализма башхало В. И. Ленина гуш хиннай «кердагIа йолча техниканеи культуранеи карагIа мел даьннар ларде а лувцаш» болх бе по торо луш хиларца. (т. 35, оагIув 196). ХIанзарча хьалашка хьежжа парте хоадам боллаш къоастайир из ленински идея, хIаьта Iилма-техническа революцена карагIдаьннараш боахама социалистически система совленашца вIашагIтоха, уж карагIдаьннараш вай мехка экономически оборонни низ чIоагIбара а советски халкъа вахара хьал дIахо тоадара а тIадерзаде декхар а оттадир.

Ерригa общественни производство экономически дегIаахара темпаши цун эффективности лакхъяра чIоагIа влияни ю экономикана планированни доал делгеи дегIаахаро. Парте тIахьех халкъа энтузиазма сийлахь-боккха низ массаза беча чIоаггIача организаторски балхаца, гIулакх довзаш, Iилман наькъаца боахама доалдарца бувзара. Довзаш долча — доал де Iомале яхача ленински васкето — вайна тахан а хьахьокх цу гIулакха кхы а дукхагIа къахьегамхой юкъе ца эзача, шийн кердагIйолча методашцеи технически средствашцеи доал дара хIанзара Iилма ше ма дарра кара ца дерзадича даргдоацилга. Из доагIа партийни, паччахьалкхен, боахама аппарата ерригa звеньяшта.

Ленина яьххача тайпара парте белгалдоакх, керттера экономически проблемаш комплексно, массе а оагIорахьара тадка а тоххаш кхоачашъяза яргца хилар. XXIV съездо декхар оттадаьд Iилман ларда тIеи нийсъяьи планаш, йIаьхача хана йола прогнозаши экономически программаши уттаелга тоаде, аьнна. Экономикана эффективнегIа доал дара новкъостал де деза хозрасчетни промышленни объединенеш, низ бола Iилма-производственни комплексаш вIашагIйохкаро. Из кхоачашдара гIулакх дергда информаци гульяраи кийчъяраи, предприятешеи экономика бIарччача доакъоштеи доал дара юкъехьоча автоматизированни системаша.

Парте кхоачашде лерхIачо — экономически дегIаахара интенсификаци яро — декхарийла ду халкъа къахьегамца хьакхеллача материальни ценностех миштa пайда эц хьажара дукхагIа терко е. Шийхана Ленина къахьегамхой тIахьийхаб ялат, кIоръ, аьшка хIара пунт лорае. Тахан лоархIамегIдола бедален доагорен тайпаш итташ, бIаьш миллионаш тоннаш арахец, цхьабакъда, кхомбара ленински принцип хьалхагIа сана актуальни я.

Общество дегIайоалаяра керда рубежаш белгалъяьча, лоархIамегIдолча массе доакъошка доккхий декхараш оттадаьча, парте шийн балха юкъмоттиге оттаву саг-къахьегамхо, хьинаре а сакхетаме а коммунизм хьалъер.

Ленина цкъа санна дуккказа а белгалдаьхад паччахьалкхен низ нах сакхетам болаш хиларах латт, паччахьалкхен доал деча дакъа лацаро цар низаш иттазза совдоах, яхаш. Парте шийн гIулакхаш чакхдоах ленински хьисапе социалистически демократи эргайоахаш тоаяра йоакхо а еш, къахьегамхой депутатий Советий лоархIам лакхбара, профсоюзий, комсомола, кхыча общественни организацей хьинар айдара, халкъа тIахьожам чIоагIбара, критикеи самокритикеи дегIаккхувлара тIадерзадаь доккхий гIулакхаш чакхдаха а лерхIаш.

Парте шерра йоаржаю марксизма-ленинизма пропаганда, машар хургбоацаш тIагIертта къовсам лоаттабу буржуазни ревизионистски идеологена духьал, хIара денна теркам тIабохийт социалистически дисциплина, тешара дисциплина, В. И. Ленина издаь нахиллара, массе а тайпара лархIара дисциплина, шийн лоIаме хиларен инициативаи дисциплина чIоагIъяра новкъостал деш болча кхетама балха (т. 36, оагI. 500).

КПСС идеологически балха юкъе керттера декхар да коммунистически идеалашта тешаме, шерра политически кругозор, лакха культура, профессиональни кийчъенна йола массе а оагIорахьара дегIаена личность хьахилийтар. Иштта дараш дIадехаш хиннад В. И. Ленина коммунизм хьалъерашкара.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх лакхбара, вай общества духовни вахар дIаьхий дIара пайдане йола фактор а хинна дIаайттад КПСС XXIV-ча съезда документаш.

Съезда решенеш — из советски де дезача гIулакхий программа я, из кхоачашъярах коммунизм — материально-технически база хьалъеча, коммунистически общественни отношенеш хьахулача, керда саг кхетамца хьалкхевеча лоархIаме этап хургья. Из цхьа барт а болаш могаю хIанз хулача пленумашка, партийни активашка, коммунистий, къахьегамхой собранешка, шига дувц белгалдаьккхар кхоачащде беррига советски нах чIоаггIа лоIам болаш хилар.

Съездал хьалха яьржа йолаенна социалистически яхь хIанз кхы а чIоагIагIа яржаш латт. Дог гIоздаьнна советски наха къахьегаро Iалашдир кердача пятилетка хьалхарча шера хьалхарча квартала план толамца кхоачашъелга. ДIадахача шера цу ханаца нийсбича промышленни продукце юкъара боарам 8,6 процент лакхбеннаб, хIаьта къахьегама озсарле 7 процент лакхъеннай.

Халкъо парте политика чIоаггIа хьаллоацаш хилар хьахьекхар Ерригсоюзни коммунистически субботника. Цунна юкъе дакъа лоацаш хилар итташ миллионаш бола къахьегамхой. Цар болх бир заводашка, гIишлош еча, кхашка, фермашка. Коммунистически субботник Ленински идеяй хIама кхоллара геттара боккхача низа дола тешал, советски патриотизм къаьгга хьахьокхар да.

Пятилетка, цун керттера декхар, парте ерригача чура политика ленинизма чулоацамга а формага а хьежжа я ала дизза бахьанаш долаш да вай. Хьалхашка оттадаьд бокъонца дола дог гIоздоаха, майрра де лерхIараш. Уж дулургда сийлахь-доккхача советски халкъа, уж дулургда Ленина хьаьча а кхеяьча а партена.

...керттерча революционни низий — социалистически содружества, дунен халкъашта юкъерча болхлойи къамаш-мукъадахарен боламий — вIаши цхьана деча чIоагIлуча гIулакхо юхера а империализм оттаергья цхьа позици шоллагIчоа тIехьа хьахецача. Машар чIоагIбара предпосылкаш, дукхха йоккхий дунен халкъашта юкъера проблемаш къоастаяра эша хьалаш деш-ден хьалар — из долаш йола бакъвар да. Машар вахара ленински идеш тIа-тIа шерагIа тIанз дунен халкъашта юкъера вахаре. Цу тIехь керттера хIама карагIдаьннад социалистически мехкашта, цар хьинарерча вежа безача политикана.

Машарих долча Декрета тIа В. И. Ленина оттаяь дIа хеза йола машара тIехьа хаддаза къовсам лоаттабара практически принцип кхоачашъеш а дегIайоалаеш а я Коммунистически партен Советски паччахьалкхени арахьарча политике. Дерригача тIема духьалара низаша, халкъаша вIаши леладеча дикача лоалахочун гIулакхий хьашташ деза мел долча массане а тахан чIоагIа хьаллоац империализмана духьалара, машара, кхерамзленна, социальни прогресса тIехьара къовсам чIоагIбара тIаерзаь КПСС XXIV-ча съезда предложенеш.

КПСС ЦК Отчетни доклада тIа оттаяь дукхха йола арахьарча политика инициативаш цу сахьате хьалъцар тайп-тайпарча паччахьалкхенаша, хIаьта вай парте арахьарча политика платформах халкъаша машара программа я аьлар.

Вай парте чIоаггIа дIакхайду: машара хьашташ бахьан къовсам лоаттабераш да вай; агрессеи тIемеи империалистически политикана духьал къовсам лоаттабераш да вай, кортамукъеи социальни прогресси хилара сий дола бокъо хьаллоаттаераш да вай.

Новкъостий! Социализма дунен система даьккхача ткъаь пхиь шеро шеко йоацаш дIахьекхад социализма мехкий дунен халкъашта юкъера влияни керттерча даькъе хIара социалистически мехко доахача толамаша къоастаяь ца Iеш, цар цхьаннешоллагIчунца вIаши леладеча гIулакхашца, цар вежарашха йола цхьоагIо чIоагIъярца къоастаеш хилар.

В. И. Ленина теоретически тIехьален тIа я социализм дунен халкъашта юкъе дегIаахара боккха мах бола уйлаш. Керттерча белгалонашка Ленина белгалбаьккхаб «дерригача дунен хургйолча социалистически кхоаненга» (т. 24, оагI. 144) бода никъ — социализма новкъа даьннача мехкий айхха цхьоагIо хилиза ярга ца хилар белгала а доаккхаш, цо белгалдаьхад социализмана карагIдаьннараш лорадарои чIоагIдарои меттел, боахама вахара интернационализаци ярга йолча объективни тенденце а на дIадехаш хилар.

Советски Союзе вежарашха дола социализма мехкаши юкъара де дагадоахкараш долаш да, цар кхоачашду гарга латта, вIаши тара дола декхараш. Цо чIоагIъю хIара мехка а ерригача социалистическа содружества а хьашташ социалистически паччахьалкхенаш дIахо а цхьана хилара тенденце. Иштта бола бола беш ба, вайна ховш махилара, толамца беш ба.

Кхы а дикагIа болча кердача боарам тIа довлаш да социализма мехкаша вIаши леладу экономически гIулакхаш. ХIанз укх сахьата социализма мехкий партейи правительствайи теркам тIабахийта ба вIаши Экономически Новкъостал дара Совета XXIII-чеи XXIV-чеи сессей решенеш тIа принципиальни ориентираш белгалъяьха йолча социалистически экономически интеграце программа кийчъяраи кхоачашъяра.

Товараш вIаши хувцилга, торгове соглашенеш лакхлуча масштабашка кхы тIа а хьалъозаргья вIаши производственни гIулакхаш леладара кхы а лакхагIа йолча формашца. Промышленни доакъош дегIайоалаяра цхьана планаш уттаяр, Iилма-технически прогресса темпаш къоастаеш Iилман конструкторски балхаш цар, бедала ресурсаш караерзаяра низаш вIашагIтохар — иштта да социалистически экономически интеграце рамкашка вIаши экономически гIулакхаш леладара цхьадола керттера лостамаш.

Шек воалийта ялаш, интеграце новкъа укх, гаргарча шерашкахь а дуккха а доккхий халкъа боахама декхараш кхоачашдулургдахилара, цо дерригача вежарашха долча мехкашта, цунца Советски Союза а, дукхха средствеш кхоергья, общественни производства эффективность лакхъяра дикка гIулакх дергда.

Укх тIеххьарча хана политически а идеологически а дIаьхегIа хиннад социализма мехкашта юкъе вIаши леладу гIулакхаш. Оборонни союз а политически союз а хиларах тарра, гIулакхаш леладеш йола Варшавски Договора организаци дикка чIоагIъеннай. Новкъосташа гIулакхаарча консультацей система хьахиннай, цун рамкашка оперативно дийций барта а доаладу, коллективно къоаста а ду хьалхашка этта дешаш. Толамца вIашагIдетт низаш буржуазни идеологена, марксистско-ленински теори ревизионистски догматически телхадара духьалара къовсаме. Антикоммунизмацеи цунеи тIехьабарашцеи лоаттадеча враждаи идеологически политически къовсамаша — хIаьта цу къовсамех моастагIа дола империализман контрреволюцеи низаш духьала гIоаттара дола бахьан а хул — вежарашха долча социалистически мехкаша меттахьа хIама техай шоай моастагIашта, лорадаьд социализмана карагIдаьннараш, пролетарски интернационализма принципаш.

Вай хьайда ала йиш йолаш да: социалистически содружество дегIаахара хIанзара этап белгалъяьнна я массе оагIорахьареи массе хIама чулоацаши кIоаргденна да социалистически паччахьалкхенаша вIаши леладу гIулакхаш аьнна бокъо а йолаш ала йиш йолча къаьгача тенденцеца.

Ленински интернационалистически васкеташта тIехьа а йодаш, КПСС тIехьа я вежарашха долча мехкашта юкъе кхы тIа а массе оагIорахьарен кIоаргеи бувзамаш хилийтара, паччахьалкхен, общественни, боахама, культурни вахара дерригача боарамашка цхьане шоллагIчун хьайда йола опыт бокъоний Iомаяра, цу тIехь тIа-тIа дукхагIча къахьегамхоша дакъа лацара. Вай парте, Советски паччахьалкхено, новкъоста Л. И. Брежнева белгалдоаккхаш махиллара, тIехьа тIайоагIаш хана а долла хIама дергда вежарашха болча хIара мехка творчески торонаш кхы а йиззагIа гучайовлийтара, социалистически халкъий барт бола цхьатарра бокъо йола дезал чIоагI а тоа а балара, кортамукъярча халкъий хургйолча дунен сообщества прообраз цунах дунен тIарча наха гайтара.

Толамашеи карагIдаьннарашеи цхьана КПСС, кхыча марксистско-ленински партеша кхетамца теркал а къона социалистически дунен коммунистически боламаш дегIабоагIилга хьахула халонаши вIашдухьаленаши. Империализм саннарча низ болча а кхерамерча а моастагIчоа духьалара къовсама ерригача чоалхане реалистично мах бу коммуниста. Бакъда вайна массанена а дика ховш марксизма-ленинизмай пролетарски интернационализма принципаш тIа, вIашагIхийтта воай мугIарий цхьоагIо, вай ханарча дерригача революционни низаша цхьана ду гIулакхаш чIоагI а деш, вайна могаргда эггара а бехктохаме декхараш къоастаде, революционни болам юхасоабе гIертача империалистически низий моллагIча а гIулакхашта хIама тоха, ленинизма идеяш дунен тIа котъяхар духьа дIахо а толамца тIагIорта.

Новкъостий!

ЦIаккха а кхоачалургйоаца идейни политически тIехьале йитай Ленина дерригача дунеа коммунисташта.

Ленина йоазош, цун революционни къовсамаш опыт Iомаеш вай карайоалаю обществени процессашта анализ яреи уж йовзареи ленински методаш: царна чу кораДоагIа вайна кулгалдара эшар, обществени дегIаахара керттера декхараш къоастадара мах баь варгвоаца урокаш.

Социализми коммунизми хьалъяра практика, дунен халкъашта юкъерча вахара керттерча процессаша эггара чIоагIагIа тешаеш хьахьокх Ленина идеяй хIама кхоллара сийлахь-боккха низ. Дийнача ленински уйлано тахан а новкъостал ду вайна боахам хьалбара а котдувлара а, керда толамаш дара тIахьех.

XXIV-ча съездо оттаяь программа хIанз практически кхоачашъе йолаяьй. Вай юкъара декхар да коммунизм хьалъяра хIара участке, партийни, паччахьалкхен, боахама балха хIара участке из кхоачашъяр ленински хьисапе, гIулакхаца, кхетамца, бехктохаме вIаштIехьдаккхар, оттадаь де лерхIараш кхоачашдара халкъа хьинар, цун творчески инициатива оарцагIъяккхар.

БIубенна ала мегаргда КПСС, цун Центральни Комитета хьалхенна советски халкъо коммунизмага ше беча исторически новкъа дика толамаш доахаргда, ленински идеяш кхоачашъяра юкъе кхы а доккха дакъа лоацаргда, аьнна.

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — шийн гIулакхашка лергбоаца Ленина хьехам баха а котбувла а Ленина парти!

Даькъала хийла вай заман революционни низий, цар денал долча авангарда — коммунистически болхлойи партей цхьоагIо!

Даькъала хийла ленинизм — вай ерригача коталоний байракх!

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА БАЙРАКХА КIАЛ

Новкъостий!

1918 шера ВЦИК-а вIашагIкхийттача заседане къамаьл деш, В. И. Ленина яьхад: «Вай низаш хIара денна дегIаахa деза, уж хаддаза дегIаахар хьалха а санна дунен халкъашта юкъера социализм котъяргхилара керттера а бизза а бола тешам ба» (т. 37, оагI. 125). Историе чIоагIду ленински дешаш кIоарггга бакъхилар. Дунен социалистически система низ хаддаза лакхлуш хиларо, капитала мехкашка болхлой болам лакхбаларо, къамаш-мукъадахара болам шерра баржаро йоах дуне революционни эргадаккхара процесс юхайоаккхалургйоацаш я.

IIаьххача ханарча а вIаIла атта йоацача а опыто кхоачабир революционни болам чIоагIача тешамга: болхлой класса де лерхIараш кхоачашхургдац ленински стратеги тактикеи хадданза юкъейоалаяра ларда тIа мара, империализмана духьал латтача дерригача низаша айхха цхьана интернациональни гIулакхаш леладеш мара. Гой цудухьа лоаттабу вай парте тIагIертта къовсам антиимпериалистически фронтеи цун авангарда — дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламеи цхьоагIо чIоагIъяра тIехьа. ХIанзара ерригa революционни отрядаш кхотаяра тенденци хаддаза лакхлу. Из дизза къоастадаь хьахьеккхар коммунистически болхлойи партей 1969 шера хиннача дунен халкъашта юкъерча совещане. Из цIаькха а боккхача низаца хьахьеккхар революционни низий исторе чухь дунен халкъашта юкъе хинна эггара йоккхагIчарех цхьа форум а хинна дIаэттача КПСС XXIV-ча съездо.

Съезда балха юкъе, ховш долча тайпара, дакъа лоацаш хилар 102 доазол дехьара делегаци. Социализма мехкий коммунистически болхлойи партей кулгалхоша, капиталистически паччахьалкхенашкарча классагIа болча вай вежараша, Азе, Африка, Латински Америка мехкашкарча къамани социальнии мукъадовлара тIехьа къовсам лоаттабераша чIоаггIа раьза хинна а баркал яхаш а дийцар КПСС хадданза йолча интернационализмах, арахьарчеи чухьарчеи политика дешай хьакъехьарча вай парте ленински гIулакхах. XXIV-ча съезд хIанзарча революционни низий чIоагIлуш йолча цхьоагIон, Советски Союза Коммунистически парте дунен халкъашта юкъерча лакхача авторитета демонстраци я.

Вежарашха йолча партейи къамий-демократически низийи вакалаша вай съезде даьча къамаьлашка къаьгга гучаяьлар хIанзарча момента геттара лоархIам бола белгало: машара, демократена, къам шийн лоIаме хилара, социализмана тIехьарча къовсама денал дола классови чулоацам толхабе гIерташ ревизионисташа леладу гIулакхаш революционни боламо, цун коммунистически авангардо тIа па эшаш хилар, марксистско-ленински хьехам буржуазни псевдореволюционни идеяшца хувцара йола лини хьадда харцъеш хилар. Беррига бокъонца болча революционераша гIулакха тIехь хьалхле лелаяра, революце сийлахь-йоккха школа, халкъа хьашташта гIулакх дара школа хила а хиннай, йолаш а я ленинизм.

Бакъда, новкъостий вай хана беррига революционни болам дегIаахара къаьстта боккха лоархIам болаш да социализми коммунизми хьалъяра практике ленински идеяш кхоачашъяр. В. И. Ленин чIоаггIа тешаш хиннав керда строй, эксплуатацеи низ-Iоткъам бареи ерригa формаш дIа а яьха, дунен пролетариата, колонейи ах колонейи халкъашта шоаш мукъадахара тIехьа цар лоаттабеча къовсаме чIоаггIа чIоагIалои дог ураоттаду хьокхами хинна дIаоттаргхиларах. Ленина из хьалхе а гуш хиннар кхоачашхиннад тахан. Низ бола экономически политически потенциал а йолаш, империалистически авантюраш юхатохара тешаме средстваш а йолаш, социалистически системас тIа-тIа лакхлуш йола воздействи ю дунен халкъашта юкъерча событешта. Цунга я исторически инициатива.

Социалистически паччахьалкхений хьоккамо революционни оптимизмаца кийчбу дунен халкъашта юкъера болхлой болам, классови моастагIчунца тахан лоаттабу яра экономически политически къовсам, мелла дагадоаца чоалхане голаш етташ из хиларах, къахьегам капиталал котбоалаш чакхбаргхиларах бола цун тешам чIоагIбу.

Социализмаца Ленина хьалхе а гуш махиллара, тIа-тIа айххагIа ювз шийн кхел къамаш-мукъадахара боламо. ХIаьта белгалдоалаш деций хIанззехьа а Азе, Африка, хIаьта иштта хIанз Латински Америка а дуккхача мехкаша социалистически ориентаци харжар, дегIаахара капиталистически боацача новкъа дувлаш хилар? ХIаьта белгалдоалаш деций, дIаяхача колониальни замах юхедисараш дIаладхара керттера проблемаш къоастаеш, къамаш-мукъадахара болам тIа-тIа дукхагIа социалистически паччахьалкхений опыта тIаберзаш хилар, царца массе оагIорахьара бувзамаш деш, дунен социализмарча шоай цхьоагIон лоархIам тIа-тIа кIоаргагIа кхетабеш хилар? Из дерригa а буржуазни концепцей кIоарггa кризис хилара дола тешал, капитализма новкъара дIадовла чIоагIо яь мукъадаьнна халкъаш хилар хьахьокхар да. Социализманеи капитализманеи юкъе латтача къовсаме къона, шоай лоIаме дола мехкаш тIа-тIа бIубеннагIа дувл социалистически дунен оагIонгахьа.

Цу е вокх мехкашка латта кортамукъеи шоай лоIамеи хилара тIехьара къовсам бохабе гIерташ империализма низаша леладу гIулакхаш хIанз бекхам ца хулаш дусургдац. Царна чIоаггIа юха хIама тох халкъаша, социалистически паччахьалкхенаш хаьдда духьал овтт царна. Цунна бола хьоккам ба Индокитай, цига Советски Союзо кхыча социалистически мехкашеи хьаллоацаш хиларо бебабу гурпалча вьетнамски халкъа, Камбоджаи Лаосеи патриотий низ, американски интервенташта тIа-тIа чIоагIагIа хIама тохара царна новкъостал ду. Цунна бола хьоккам ба Гаргара Малхбоале, цига вай мехка, социализма вежарашха долча мехкий политика новкъостал ду Iарбий халкъашта цар экономически тIемеи потенциал лакхъяра, уж шоай лоIаме хилар чIоагIдара, израильски агрессех хьахиннараш дIалахара, машар оттабара тIехьа къовсам лоаттабара.

Кортамукъеи шийн лоIамеи халара бокъо лораеча хIара мехка социалистически содружествас шийца барт-цхьоагIо лелаергхиларахи хьаллоацаргхиларахи тахан бIубенна теша йиш хилар, из, новкъостий, дерригдунен-исторически лоархIам бола фактор, пролетарски интернационализма ленински принцип практически кхоачашъец хилар да.

Бакъда, дунен цхьаьца йолча районашка империализми цунна тIехьа латтараши контратакашка бовла тарлургда, ханна дола толамаш даха тарлургда. ХIаьта а вай ханарча

9-ча пятилетка хьалхарча шера плани тIаийца социалистически декхараши тIеххоачашдара ерригa шоай торонаш оарцагIъяьхай Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша. Ер шу доладелча денз планал совгIа цига арахийцад 310 эзар гаргга шарикови авторучкаш, цхьа электрографически машина, кхыйола продукци!

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхьашта юкъе хьалхара моттиг лелаю Гребнева Нина Петровна керте латтача шоллагIча сборочни цеха коллективо. Духхьал дIаяхача цхьан квартала заданел совгIа цо арахийца шарикови авторучкаш, ампулаш, кхыйола продукци 17 эзар гаргга сома маьха я. Къахьегама толамаш кхы а совдоахаш къахьегаш я цеха коллектив укх апрель бетта. Товарни продукци арахецара хьалхарча шин декада задани 105,5 процент кхоачашъяьй цо, хIанзлехьа планал совгIа арахийца продукци 25 эзар сома маьха я. ЦхьоалагIча майна къахьегама совгIат а кийчдеш бив бетта задани 3—4 ди ханал хьалха кхоачашъе лерхI цеха болхлоша. Цу даькъе белгалбаьнна дика къахьегаш ба сборщикаш Е. Дрыга, В. Захарова, Н. Буц, упаковщица П. Дуднева, М. Белая, автоматни лине операторaш Г. Берсенева, В. Солтамурадова, кхы дукххабараш а. Юкъера лаьрхIача шоай смени нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъяьча продукцега хьожаш ба автоматни лине операторaш Г. Берсенева, смена мастер Г. Ратошный, В. Салтамурадова.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

(ДIахододар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Живков керте лаьттача БКП делегаце тха съезда балха юкъе дакъа лацарах. Мукъаба сона, деза новкъостий, Советски Союза Коммунистически парти дIахо а лоарзагIа ца йоалаш ленински интернационалистски традицешта тешаме хургхиларах, цо болгарски коммунисташцара, кхыча социалистически мехкашцара, социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсамерча тха берригача соратникашцара доттагIали цхьана леладу гIулакхаш ма могга дегIакхувларгхиларахи чIоагIдергхиларахи, шоана дош дала.

Новкъостий! Социализм хьалъенга хIара мехка ший башхалонаш йолаш, ший къаьстта, белгалагIа йола оагIош йолаш да. Из-м ниттта хила доагIаш а да. Цунца цхьана, БКП программа проекта тIа нийса белгал ма даккхара, исторе бакъбаь хьахьекхаб дерригa социалистически мехкаш дегIаахара даькъера юкъарча закономерностий хоадамболлаш бола лоархIам. Цудухьа цхьа бахьан доацаш вIалла а дац, масала, БКП Х съездо дувцача дешаштеи КПСС XXIV съездо дийцача декхараштеи юкъе вIаши кIоаргга бувзам хилар.

ЗаконагIа хила доагIаш хIама да, шинна а съезда теркама юкъмоттиге къахьегамхой вахара хьал чIоагIа айделга Iалашдар санна дола декхар латташ хилар.

Из декхар кхоачашдарга бода никъ — общественни къахьегама овсарле дIахо лакхъяр, уйла а яь оттаяь капиталовложеней политика, халкъа боахама дерригa доакъош плана леррагIа, доагIдоагIача тайпара дегIахар.

КПСС XXIV съездо а БКП Х съездо а цIаькха хьахьокх, хьалхле болхлой классага а йолаш социалистически демократи дегIаккхувлар, социалистически общества классийн общественни группайн цхьоагIа чIоагIъяр санна дола дешаш социализма мехкашка даим коммунисташа терко еш хилар.

Вай шинна а съездо дувц, марксистско - ленински теори творчески дегIаккхувлар, къахьегамхошта коммунистически кхетам телар, къаьнарча дунен идеологеней моралан духьала машар боацаш къовсам лоаттабар тахан мел боккха лоархIам болаш да.

Идеяй къовсамера вай позицеш цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа я. Вайгахьа да социализмана карагIдаьннача реальни хIамай бакъдар. Вай доалахьа да низ болашагIа дола герз вахаро хьалхашка оттадаьча кердача хаттарашта дала нийса жопаш лахара вайна новкъостал деш бола марксистко - ленински хьехам. Вай идеяй низ сенах латт аьлча, из латт, дерригa адамаш гIана тIехьа гIа боахаш социализмага дугаш болча общественни дегIаахара леламо уж бакъеш хиларах.

Из кхета а деш, вай моастагIаша шоай низ кхоачар ду вай идеалаш харцъе гIерташ. Вай, коммунисташа, хьаллоаттадеш долча сийлахь - доккхача гIулакхах дола исторически бакъдараш шекон тIа дахар дезар царна. Цудухьа эгтара актуальни долча декхарех цаI хила а хиннай ниттта йолаш юсаш а я вай буржуазни идеологена еш йола наступлени, массе тайпарча оппортунистически, ревизионистски, националистически тенденцешта духьала лоаттабу къовсам.

Новкъостий! 1920 шера В. И. Ленина яьхад, хьалха латтача массехк мехка социализм котъяьнначул тIехьагIа «дунен ерригача политикана хоадамболлаш йола влияни» е йиш я цар (т. 41, оагI. 165). ХIанз вайна массанена бIаргагу, гIулакх боккъонца цу оагIорахьа додаш хилар. Тахане а дерригача дунен дегIаахара чIоагIа воздействи еш бола низ а хинна дIаэттай социалистически пачхаьалкхенаш. Социалистически система влияни хIанз дунен халкъашта юкъерча вахара еррригача сферашка, вай планета массе мил инге кхоачаш латт. Вай мехкашта социализми коммунизми хьалъеча карагIдувлача хIамаша хьалха колонеш йолаши шоай мукъагIа доацаши хинначa мехкашкарча миллионаш а миллионаш а болча наьха дегаш урауттаду керда вахар хьакхоллара, капитала мехкашкарча къахьегамхой дегаш ураувттаду эксплуататорий Iаьдал дIадаккхар духьа къовсам лоаттабара. Шоай кое гIортойлей доглоахийлеи, машареи нийсхоли чIоагIале а лоархIаш хьеж тоIадаь доахка халкъаш социализма мехкашка.

Халдаllза ондабувлаш бола социалистически пачхаьалкхений низ, дерригача дунен тIарча революционни, кортамукъален, антиимпериалистически низашцара цар цхьоагIа — из тахан хоадамболлаш йола фактор я дунен ракетно-ядерни тIема кхерама адамаш кIалхардахар духьа лоаттабеча къовсаме. ХIаьта империалисташа, кортамукъален къовсам тоIабе гIерташ, герз юкъедоахача моттигашка тIа-тIа дукхагIа хьалхашка увтт царна чIоагIеи хоадамболлаши йола духьале. Шоай опытах кхетаду цар, революционни низий интернациональни солидарность яхар фий, империалистически агрессена духьалара къовсамхой социализма мехкаша хьаллацар мел низ болаш да. Из эгтара дикагIа хьахьокх Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриоташа американски агрессорашта духьала лоаттабеча къовсамо. Iарбий мехкашкара прогрессивни режимаш дIаяхара увттаяь империалистически планаш юкъагIийсаро.

Социалистически содружества мехкаша кIезига толамаш даьхадац Европа халкъий чIоагIа машар, кхерамзле, вIаши гIойле йола цхьана леладу гIулакхаш бахьан долаш шоаш тIагIертта, леррагIа лоаттабеча къовсаме, цу наькъа тIа хIанзчул тIехьагIа де деваш дукха хIамаш дале а.

Лоацца аьлча, новкъостий, хIанзарча дунен тIа социалистически мехкий лоархIам Iалаьмате боккхеи сийлахьеи ба. Коммунисташ хиларах тарра, ниттал боккха ба классага гIоллачча вежарашта хьалхашкара, дерригачa дунен тIарча къахьегамхошта хьалхашкара вай интернациональни бехктокхам а. Цудухьа вай дика кхетаду, социализма мехкаша, цар мугIараш айхагIа кхотаденна ме хул, дунен арене цар чакхдоаха гIулакхаш барт тайна, дагадаьнна ме хул, шоай исторически мисси дикагIа кхоачашъергхилар.

Оаха лакха мах бу социалистически содружество чIоагIъяра юкъе болгарски коммунисташа лоацача дикка доккхача даькъа. Социалистически экономически интеграци дегIайоалаяра беча балха тIа, социализмана карагIдаьннараш дунен халкъашта юкъерча арене лорадеча, Варшавски Договор дIахо чIоагIдара гIулакхаш кийчдеча Болгарски коммунистически парте массаза а лаьттай, хIанз а латт леррагIа хьайоагIача социалистически интернационализма позице тIа. Из бахьан долаш оаха, цун доттагIашеи цхьоагIонхошеи, чIоагIа сий ду цун.

ЧIоагIа раьза а хина укх трибунера воай халкъашта хьалхашка, дерригача дуненна хьалхашка дIаккхайкадe йиш я вайга, Советски Союзи Болгарии вежарашха йола социалистически кхы пачхаьалкхенаш а санна халкъий машареи паргIатони гIулакх лорадара ленински политика хьинарей, леррагIеи чакхъяхара даькъе цхьатарра уйлаш хилар. Вай цхьоагIо цхьаннега а цIаккха а йохалургъяц. Хьадда из хьахьокхаш долча гIулакхех цаI да КПСС XXIV съезде а укхаза, болгарски коммунистий съезде а хьакхайкаяь вай партей арахьара политически программаш цхьатарра хилар.

Вай машара, дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладара тIехьа, дерригa халкъаш кортамукъен кхычарех тийша хIама доацаши дахара тIехьа латт. Вай лерхIараш шоайла гарга а дерригачa мехкий къахьегамхоша кхетадеш, а, цар чIоагIа къоабалдеш а да. Вайгахьа ба исторически дегIаахара законий эшабергбоаца низ. ХIаьта цудухьа вайна тешшаме хов, дунен халкъашта юкъера хьалаш дегIаахаро шийна чухь кхы а мел чоалхане, мел дагадоаца хIамаш доахкадой а, Болгаре, Советски Союза, социализма кхыча мехкий коммунисташа хьаллоаттадеш дола нийсхон гIулакх дерригачa адамий ираза духьа котдаргдолга.

Новкъостий! Сай къамаьл чакхдоалийташ са безам ба къахьегаме доккхий толамаш дахар ловш, социалистически Болгари ираз долаши тоаеннеи хилар ловш шоанеи республика берригача къахьегамхоштеи цIаькха а ловца баккха. Вай вIашагIдувзадолийт бокъонца долча доттагIлеи вошалеи гIулакхаша. Тхо дог тийша да, Болгарски коммунистически парте Х съезда балхо, цун решенеша вай вежарашха дола гIулакхаш чIоагIдеча, социализма мехкий денaлера цхьоагIо чIоагIъеча юкъе керда дакъа лоацаргхиларах.

Даькъала хийла Болгарски коммунистически парти — болгарски лаьттан тIа социализм хьалъелга вIаштIехьдоахари дегаш урауттадери!

Даькъала а хилла, тоа а лулда советски болгарски халкъий вежарашха дола доттагIал, йохаргйоаца цар цхьоагIо.

ДегIа а ухийла, чIоаг а луйла дунен социализма система, машара, демократе, прогресса чIоагIале!

Даькъала хийла вай замалахьарча революционни низийн цар авангарда — дунен коммунистически боламеи цхьоагIо!

Даькъала а хийла, кот а яйла лергйоаца Маркса, Энгельса, Ленина идеяш!

Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлага чIоагIа уйла тIаяхийта ладийгIар, чIоагIа, дIаьхдаь деттача тIоараша цкъа санна дуккхаза а юкъагIдаьхар из. Берригаш а хьалгIоттт. ЧIоагIа деттача тIоараша, кхайкадеча «Ура!» яхача дешо екаю зал. Делегаташеи хьашашеи скандировани ю: «КПСС—БКП!».

Зале чIоагIа детташ тIоараш а долаш новкъоста Л. И. Брежнева президиуме дIаъулу КПСС Центральни Комитето, Болгарски коммунистически парте Х съездага дайта моаршал.

* * *

Цул тIехьагIа съезде дIахо пренеш йир БКП ЦК отчетни докладахи БКП Центральни контрольно - ревизионни комиссе отчетахи.

КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЪЯ ВАЙ!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙИ ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ АКТИВА СОБРАНИ

Парте, дерригача советски халкъо массане а цхьатарра къоабалъеш тIаийцай дIахорча пхе шера политически никъи чакхдаха дезача гIулакхий Iилман ларда тIа оттаяь программеи белгалъяьча КПСС XXIV съезде решенеши материалаши. Дукхаезача Даьхен духьа керда къахьегама толамаш дахара советски наьха дегаш ураувттаду съезда решенеша.

Шоай гIулакх чIоагIа бехктокхаме хеташ, парте белгалбаь никъ чакхбаккха лаьрхIа а болаш баьхкар дуккхача эзарех латтача республика коммунистий отряда викалаш 20 апреле КПСС обкома политически дешара ЦIагIа хиннача Нохч - ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи партийни организацей собране.

Собране дакъа лаьцараша массава раьза а волаш сийлахьча президиуме хорж парте Центральни Комитета Политбюро состав.

«КПСС XXIV съезда итогийн областной партийни организаце декхарийн хьакъехьа» доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. АПРЯТКИНА.

* * *

— 30 марте денз 9 апреле кхаччалца, — аьлар докладчика, — Москве болх беш хилар Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезд. Итт дийнахь съездий Кремлевски Двореца тIаберзабаь бар еррига вай парте, дерригача советски халкъа, дерригача прогрессивни адамий теркам.

Съездо ла а дийгIа, йийцар ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь КПСС Центральни Комитета Отчетни доклад. Съезда делегаташа, ерригача парте а халкъо а массава раьза волаш къоабалъяь тIаийцар из доклад, творчески марксизма-ленинизма гIордаьнна документ санна.

Съездо массава раьза а волаш, беррига а ма барра а къоабалбир КПСС Центральни Комитета политически никъ а практически гIулакхаш а. ЦК Отчетни доклада тIара предложенеши выводаши. Ерригача партийни организацешта тIадиллад шоай практически гIулакхашка доклада положенеш ларде лувцилга.

КПСС XXIV съездо йийца а йийца, массава раьза а волаш чIоагIийр вай мехка халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара пхе шера планах йола Директиваш. Кердача пятилетка Директиваш хьакъехьа хоам бир СССР Министрий Совета Председатела новкъоста А. Н. Косыгина.

Съездо лакха мах бир ленински арахьара политика леррагIа чакхъяхара тIадерзадаьча КПСС ЦК гIулакхий. Съездо массава раьза а волаш хьалдаьхар ЦК Отчетни доклада тIа белгалдаьха вай парте дунен арене лоаттабеча къовсама керттера лостамаш.

«Индокитая халкъашта — паргIатон машар!» яха Кхайкарал а дир, «Гаргарча Малхбоалелера нийсхони чIоагIачеи машара тIехьа!» яха Заявлени а йир.

Съезде соцам тIаийцар «КПСС Устава юкъе цхьадола хувцамаш дара хьакъехьа». Съездо массава раьза а волаш парте центральни органаш хержар.

Кортa болаши принципиальни, дакъа лоацаш мел барашта хетараш бокъонца цхьатарра долча хьалашка бир съездо болх. Съезд хьежар парте политически, экономически, идеологически, организаторски гIулакхий лоархIаметIарча дешашка, итогаш йир дIадахача пхе шерарча советски халкъа гурпалча къахьегама, партии беррига советски нахи кийчбир къоастам боллаш болча политически наькъаца, кхолламий сийлахь-йоккхача программаца.

Докладчика белгалъяьхар парте XXIV съезда еннача КПСС ЦК Отчетни докладеи кердача пятилетка Директиваш хьакъехьарча докладеи, съездо тIаийцача решенейн документийн керттера положенеш.

Коммунистий дуккхача миллионех латтача эскара цIерагIа, — йоах нов. С. С. Апряткина, съездо болхлой, колхозхой, интеллигенци, дерригa советски халкъ тIахьийхар вай сийлахь-йоккхача Даьхен ираз бахьан долаш хьинаре творчески къахьегара. Из тIахьехам вай парте ленински никъ чIоагIа къоабалбеш болча советски наьха дегашка шерра тIаийшаб. Съезда решенеш ерригаши ма яреи къоабал а еш, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а ниттта хьакхайкаду, хьамсарча парте хьалхашка оттадаь сийлахь-доккхий декхараш, низаш ца кходеш, кхоачашде шоаш кийча хилар.

Докладчико ма дарра дувц бархIалагIа пятилетка кхоачашъеча республика къахьегамхоша лаьца дакъа. Промышленни производства даькъера задани 1970 шера октябрь бовш а тIехьа кхоачашъяьй. ВорхIалагIча пятилеткаца нийсйча промышленни продукци 1,6-зза дукхагIа арахийцай. ДIадаха пхи шу бIарчча хьанийцача, болх беча цхьан сага лоархIаш йола выработка 40 процент совгIа айенней.

Юрта боахам дIахо айбара парте оттаяь программа чакхъяьккхар бахьан долаш республика колхозашеи совхозашеи хьалхагIа дIадахача пхе шераца нийсдича укх тIеххьарча пхе шера 28,5 процент дукхагIа хьаяьй продукци шера юкъера лаьрхIача. Цу юкъа гулдаь дерригa ялат 13 процент дукхагIа хиннад, цу даькъе кIа — 40 процент. Дикка толамаш даьхад хьайбай боахам дегIабоалабара даькъе. ЧIоагIъеннай колхозийн совхозийн экономика.

Лакхбеннаб республикерча къахьегамхой материальни боарами хьал-торон.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша кердача толамашца белгалъяьккхар партеи мехкеи вахарера гIоръяьнна событи — хьамсарча парте XXIV съезд. Съезда сийна ударни вахте а этта, нийслагIча пятилетка хьалхарча шера квартальни план цар толаме кхоачашъяьй керттерча хьоккхамашта. Республика промышленносто планал совгIа яра а хийца, реализаци яьй 8201 эзар сома маьха продукцена. Продукцена реализаци яра квартальни план 102,4 процент кхоачашъяьй. Реализаци яра боарам 1970 шера хьалхарча кварталаца нийсбича 9,2 процент лакхбеннаб. Из дукхагIа лакхъяьй керттерча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра чотах.

Съезда сийна лелаьяьча яхье керда толамаш даьхад республика юрта боахама къахьегамхоша а. Хьайбай продукташ йоххара хьалхарча квартала пачхаьалкхен плани тIаийца декхараши ханал хьалха кхоачашдаьд.

— Даьхача толамий бе боагIача тайпара мах а беш, — йоах докладчика, — вайна цуша цхьана шьара бIаргагу боахама гIулакхашкара кхоачамбоацараш а, къоастаянза йиса проблемаш, пайда эцанза йиса резерваш. Промышленносте эгтара доккхагIа долча кхоачамбоацарех цаI да цхьайолча предприятеша цIаккха а продукци хьаяреи реализаци яреи боарама пачхаьалкхен планаш кхоачаш ца яр. ХIара шера республикерча 30-нега кхаччалца йолча предприятеша Iалашъяц шоашта оттаяь къахьегама овсарле лакхъяра темпаш.

Укх пятилетке производства эффективность лакхъелга массехк керттерча лостаме хила дезаш да. Царех цаI — продукце чулоаца материалаш кIезигъяр, бедали материалаш кхояр. Из боккхача пачхаьалкхен лоархIамера гIулакх да. Докладчико дагадохийт «Халкъа боахаме производства резерваех пайда дикагIа эцареи экономе режим чIоагIъяреи хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дувцача юкъагIа белгалъяь предложенеши мероприятеши чакхъяхара болх дIахо бахьанза барг ца хилар.

Из письмо дувца доладенна шу даьннад. Цунах кIезига беркат даьннадац. Цхьабакъда, экономе режим чIоагIъелга, доал ца хиларца, кIалхардар бухдахарца, совдарашца лоаттабу къовсам — лоацача цхьан юкъагIара кампани яц. Цу оагIорахьа беш бола болх дIахо а ма могга чIоагIбе беза.

Производства эффективность лакхъергйола цхьаькха лоархIаме лостам къахьегама ресурсех пайда дикагIа эцар, дIабола къахьегам лохбар, эгтара хьалхарча аргIанна кулгашцеи физическии хьегаш дола къа кIезигдара чотах.

Ниттта лоархIаме декхар да продукце дикал дукхагIа лакхъяр а.

Съезда решенега хьежжа боккха болх чакхбаккхa безаргба вай производственни мощностехи керттерча фондехи пайда дикагIа эцара.

Промышленноста хьалхашка цхьаькха лоархIаме пхьа декхар оттаду парте — халкъо, леладу товараш ду производство шеръе. Цу гIулакха вай республикерча дерригача доакъо кIезига яц торонаш. Цхьабакъда, дуккхача предприятеша шоай производственни планашка белгалдахац уж товараш дукхагIа арахецилга, кхоачашъяц продукце цу лоархIамеча тайпана оттаяь заданеш.

ХьалхагIа а санна ира латт республике капитальни гIирсаш хьалдара проблемаш. ДIадахача пхе шера беррига а 93 процент мара пайда ийшабац пачхаьалкхен капвложенеех, хIаьта чуIе цIеной хьалдеча — 91 процент. ГIишлошъеча организацеша хIанз а дукха дут хьалдаь ца доахаш гIирсаш, объекташ, эксплуатаце дIаялара ханаш хьейолийт, дукха а дикагIа хила дезаш дар хьалду гIирсаш а. ГIишлошъераша дерригa шоай низаш тIадахийтанза дарглац уж а дуккха кхыдола а кхоачамбоацараш дIадахара.

Ший доклада тоьал доккха дакъа боахами культуреи дегIакхувлара даькъера областной партийни организаце декхараш дувцара хетадир нов. Апряткина.

Республике хьаеш йола промышленни продукци 1971—1975 шерашка дукха совгIа-эшашагIа йоацаш 43—46 процент дукхагIа хила езаш я, цу цхьан ханна шера юкъера лаьрхIача дукхагIа продукци хьаяра темпаш 9 процент гаргга хургья.

Къаьстта доккхий декхараш кхоачашдергда вай мехкдаьттахоша. Пятилетка чакхйоалаш доаккха мехкдаьттарга 25 миллион тоннага дIакхоачаргда, хIаьта попутни газ — 8 миллиард кубометрага. Цу декхарех лоархIабара мехкдаьттахой дехарийла ба хIара шера промышленни мехкдаьтта запасаш 40—50 миллион тонн алсамйоахилга Iалашде. Цу гIулакха кIоарга доахка мехкдаьтта гIоапаш шозза дукхагIа хьагучадаха, 5—7—10 эзар метр кIоарга скважинаш йоахаш буру детта техникеи технологии бокъонца ше ма ярра караерзае, мехкдаьтта доалла керда моттигаш сихагIа караерзаеи эксплуатаце дIателеи еза.

Ниттта попутни газ хьагулъяреи утилизаци яреи системаш лоацача ханашка хьалъяь яханзеи дерригa цун алан дIадоаданзеи даргдац. Болх беш йолча майдашка эксплуатаце шоллагIа методаш шерагIа юкъекхахьанза, мехкдаьтта тIоапашкара дукхагIа хьалдахара эффективнегIа йола керда методаш караерзаянза, сайна латта скважинаш сихагIа болх бе йолаялийтанза яргьяц.

Боккха тIа баккха безаш да вай республике сихха дегIадоагIаш дола газ чакхйоаха промышленноста керда дакъа.

Мехкдаьтта чакхдоахарийн мехкдаьтта химикийн керттера декхар да, бедал чакхъяхара объем халданза яй а еш, ерригача хьайоаккхача продукце дикал лакхъяр.

Кердача пятилетке 1,7-зза хIана хецаш аьнна дукхагIа продукци арахеца еза машиностроенеи металлообработкан предприятеша. Кердача пятилетке чIоагIа хьинар айдаь къахьега деза республика энергетически предприятей коллективаша. Яйгача, моттигерча, кхачан, хьу чакхйоахача промышленноста предприятей коллективаш декхарийла я продукци дикка дукхагIа арахийца ца Iеш, цув ассортимент даим шеръе а, дикали тIера купи тоаде а.

Республика экономика дIахо айелга Iалашдеча доккха дакъа лаца дезаш я гIишлошъю организацеш. 1971—1975 шерашка халкъа боахама дерригача доакъошка пайда эца безараш шн миллиард сом гаргга пачхаьалкхен капиталовложенеш я. Укх шерре а халкъа боахама дерригача доакъошка дIайохийтаргья 295 миллион сома пачхаьалкхен капитальни вложенеш, е 1970 шерарчул 44 процент дукхагIа.

ГIишлошъерий декхар — хьахецаш долча ахчах ший ханнахьа пайда эцар, сиха, дика, кхоме гIирсаш хьалдар. Вай йоккхагIйолча гIишлошъеча организацеша кхоачашдеча балхий объемаш кIезигагIа йича а шозза дукхагIа лакхъергйола гIулакх данза даргдац.

СихагIча темпашца дегIаккхуланза яргъяц гIишлой индустре производственни база, моттигера гIишлой материалаш дуккха а дукхагIа яха, гIишлошъеча къахьегамен материальни ресурсаех пайда дикагIа эца беза.

Машиннаькъа, автомобильни, фегарча транспорта, бувзама еррригача средствай болх дIахо тоабелга вIаштIехьдаккханза даргдац кердача пхе шера.

Юрта боахама даькъе кхоачашде лаьрхIача балхий объемаш — йоах докладчика, — ерригача масштабашта дIадахача пхе шера вай кхоачашдаьча декхарел дикка йоккхагIа я.

Ялат дукхагIа доахилга кердача пятилетке а юкъмоттигера проблема йолаш юс. Пхе шера пачхаьалкхенга планал совгIа 35 процентал кIезигагIа доацаш ялат доха деза вай. Из декхар толаме кхоачашдара ялата культурай хьувкъам 1975 шерале кIезигагIа бой а пхи центнер лакхбе беза вай.

Шенхаштта уйла тIаяхийта еза ялат дукхагIа доахаргдолча керттерча резерваех цаI хиларах тарра хьажкIаш дIаювш дола лаьташ ма могга дукхагIа шердараи цар хьувкъам лакхбараи.

Ниттта доккхий декхараш кхоачашде деза еррига технически культураш, баьпадараш, сом, комсаш дукхагIа яхара а.

Юрта боахамера еррига а товарни а продукташ керттерча даькъе дукхагIа яха еза лаьттанцарча балхашта дIахо интенсификаци яра, лаьттай хIара гектарах пайда дикагIа эцара, дIаювча хIамай структур эргайоахаш тоаяра, шеррача масштабе мелиоративни балхаш чакхдахара, органически минеральни удобренеех пайда дикагIа эцара, севооборотaш юкъекхувлареи караерзаяреи, лаьтташ леладара культура юкъара боарам лакхбара ларда тIа. Къаьстта уйла тIаяхийта еза хIанз хий декхаш долча лаьттаех пайда дикагIа эцара.

1971 шера лакха хьувкъам кхебар — из пятилетка дIахорча шерашка планаш толаме кхоачашъяра бола тешам.

Дулх, шура фуаш, тха 1971—1975 шерашка дикка дукхагIа даха а кийчде а лаьрхIа хиларца дувзаденна доккхий декхараш отт хьайбаш леладерашта хьалхашка.

Хьалхарча квартале хьайбай продукташ кийчъяра объем, дIадахача шерарчул кIезиг-дукха лакхлургъя республике, цхьабакъда, вай хIанзалца лакхдаьхьокхамаш вайна кхоачамбергбоацаш дац. Дуккхача вай боахамаша хIанз а кIезига пайда эц йолаш йолча резервахи торонехи. Апрель бетта цхьадолча боахамашка дикка лохъялийтай дулх, шура, кхыйола продукташ яхара а кийчъяра а темпаш.

Докладчико теркам тIаберзабу докъарий база чIоагIъянза, массе тайпа доахани коа гIара оалхазараши дебаданза, цар племенной, дикалаш тоаянза, продуктивность лакхъянза ярг ца хилара.

Укх пятилетке республика боахамашка дукха йоккхий шурий, чуоттаяь хьакхарч кхоаба, кхыйола хьайбаш леладу комплексаш хьалъе, кхы цхьаькха а коа тIарча оалхазарий фабрика хьалъе. хIанз болх беш йолча дуккхача фермашта реконструкцин комплексни механизацин е лерхI.

ГIулакх шенхаштта хьажа еза партийни, боахама, къаьстта а уж объекташ хьалъелгеи кийчъелгеи тIадожадаь йола гIишлошъюн промышленни предприятеш, гIирсаш хьалдара лакха темпаш лакха дикали, бокъонца оттаьча ханашка объекташ эксплуатаце дIалулга Iалашде деза.

Лакхбанза баргбац юртбоахама министерствайн, ведомствайн, КПСС горкомий а, райкомий а, горисполкомий, колхозийн, совхозийн партийни организацейн кулгалхойн, юрта боахама специалистий а Iилман болхлой а лоархIами бехктокхами.

ХьалхагIа а санна халкъа боахама дерригача доакъой болхлошта юкъара декхар долаш дус производствана интенсификаци елга, цун эффективность халданза лакхъелга, эгтара хьалха къахьегама овсарле лакхъяра, Iилма - технически прогресс сихъяра чотах.

Парте съездо белгалъяь планаш Iалаьмате йоккхий я, цхьабакъда, кхоачашъюлургйолаш я. Уж кхоачашъелга коммунистийн берригача къахьегамхойн хьинарах, кхетамах, вIаштIехьбаларах, дисциплина хиларах тийша да. Вай массане а хIанз тIагIертта болх бе, массе метте дикагIа вIаштIехьдаьнна хила, 1971 шера а ерригача пятилетка а план ханал хьалха кхоачашъяр духьа кхы а чIоагIагIа къовсам боаржабе беза.

Докладчико дIахо ма дарра дувц организаторски идеологически балха даькъера областной партийни организаце декхараш, теркам тIаберзабу дикагIа бола хьалха латта болхлой, колхозхой, интеллигенце викалаш парте дIачуийбара, кадраш хьахаржареи, балхаш тIа дIанийсъяреи, царна кхетам балареи гIулакх тоаданза, юкхьанцарча партийни организацей лоархIам лакхбанза, Советашта, профсоюзашта, комсомола деш дола кулгал тоаданза дарг ца хилара.

Партийни организацей организаторски политически гIулакхий формаш, методаши, боахами культуреи дегIаккхувлара цар деш дола кулгал тар ма лу дукхагIа вай хано дIадехараша, КПСС XXIV съездо партенеи мехкеи хьалхашка оттадаьча доккхийча декхараша ма яххара хилийтанза даргдац.

Парте областной комитето лоархIамегIарча декхарех цаI лорхI кадрай дисциплиней бехктокхами лакхбарах. ДIахо а дегIаккхуванза яргъяц критикеи самокритикеи — коачамбоацараш дIадахара, гIулакх тоадара пайдана хиларца яйза яьнна метод. Партийни, пачхаьалкхен, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, шийна тIадиллача гIулакха хьалхара хIара болхлочун бехктокхам лакхбара, даькъе боккхача лоархIаме хила дезаш да тIадехка декхараш бокъонца миштa кхоачашду хьежилга.

Вай республика партийни организацей берригача идейно-кхетама балха тIум хила еза къахьегамхой коммунистически мировоззренеех кхебелга, марксизма-ленинизма идеяй ларда тIа царна кхетам телга.

Вай областной партийни организаце чакхбоахача идеологически балха хьалхарчарех йолча цхьан моттиге латт къахьегамца, керда, коммунистически гIулакх хургдолча уйланца хIара саг хьалкхевелга. Из доккха а дуккхача шерашта лаьрхIа а да.

Халданза йоахо е еза вай творчески организацей балха, литератураи искусстваи болхлой идейно-политически боарами профессиональни говзали лакх а еш, шоай къахьегама хьалхара халкъа хьалхашка царна чIоагIа бехктокхаме хетаргбола уйла дег чу а йоссаеш.

Республика партийни организаце боккха болх чакхбоах кадрай марксистско - ленински образовани тоаяра.

ХIара партийни организаце саготтагIеи лоархIамегIеи дола гIулакх да хIанз, хIара саго кердача пятилетка задавеех ший къахьегама программа лоархIаргйолаш, хьинари инициативеи ма могга айергйолаш, пятилетка кхоачашъяра юкъе шийгара доагIаш дола дакъа лоацаргдолаш, парте XXIV съезде решенеш шерра дIайовзийтари царна пропаганда яри.

ХIара партийни организаце чакхдоахаргдолча гIулакхий хьаьда программа, съезда решенеш кхоачашъяра кIоаргга уйла яь оттаяь планаши мероприятеши белгалъянза, коммунистий низаш кхетамца дIанийсданза, коллективера цар авангардни лоархIам лакхбанза баргбац.

Партийни организацей беррига политически, организаторски болх парте политика леррагIа чакхъяхара, 1971 шера плани нийслагIча пятилетка план бIарччеи ханал хьалха кхоачашъяра коммунисташи беррига къахьегамхойи оарцагIбахара тIаберзабаь хила беза.

Ший къамаьл чакхдоаллаш докладчико партийни актива собране, Нохч - ГIалгIайчен берригача коммунистийн къахьегамхойн цIерагIа ленински Центральни Комитета дош делар республика халкъа боахама дерригача доакъой, Iилма, культура къахьегамхоша шоай мугIараш хьамсарча Коммунистически партена гонахьа кхы а айхагIа кхотадергхиларах, вай мехка коммунизм хьалъяра юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаргхиларах.

* * *

Нов. С. С. Апряткина доклад чакхъяьначул тIехьагIа пренеш йолаелар. Председателал деш волча къамаьл де дош лу парте Грозненски горкома хьалхарча секретара, КПСС XXIV съезде делегата нов. Н. Я. Правенькена. Цо йоах:

— Грознера коммунисташи берригa къахьегамхойн лаьрхIа кийчлуш бар съезд хьаеллача денна, чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар цар цун балхага. Ерригача областной партийни организацецеи республикерча берригача къахьегамхошеи цхьана цар чIоагIа хьал а лоац, массане цхьатарра къобал а ду парте Центральни Комитета гIулакхаш, ЦК Отчетни доклада тIара предложенеши выводаши, кердача пхе шера йола съезда Директиваш, тIаийца решенеш, хIаьта уж документаш шоай чакхдаха дезача гIулакхий йоккха программа санна тIа а эц.

Съезда решенешта жоп далара хьисап долаш къахьегама энтузиазм кхы а лакхагIа айлуш латт города предприятешкеи организацешкеи.

Грозненцаша ханал хьалха кхоачашъяьй юбилейни 1970 шереи бIарччача бархIалагIча пятилеткан план. Укх шера хьалхарча квартала план тIеххьоачашъяьй. Планал совгIа деккарашка 4 миллион сома маьха арахеца лаьрхIа хинна продукци 5 миллион сома маьха яхийцай. Съезд хьаелла ди хьатIаотташ городерча эгтара хьалхарча изделена — химически комбината ацетона Пачхаьалкхен дикала Знак еннай.

КарагIдаьннараш дIачIоагIдара а, йоах дIахо оратора, цу ларда тIа творчески инициатива кхы а чIоагIагIа дегIаккхувлара а, хIара ди ударни къахьегама ди дара а декхар оттадаь шийна хьалхашка городской партийни организаце. Цу гIулакха пачхаьалкхен планаш кхоачашъяраи производства эффективность дIахо лакхъяра йолча резерваех биззагIа пайда эцараи хьалхара доагIар чIоагIагIа хьалеха деза боахама кулгалхошкареи юкхьанцарча парторганизацешкареи. Хьалхарча квартале тIехьайиса 1220 эзар сома маьха продукци хьа ца луш йиса бархI предприяти ма ярий городе. Цу юкъа 11 предприяте кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра план, хIаьта 13 предприяте кхыметтел дIадахача шера хьалхарча кхаь бетта хиннaчул а лохъяьй из.

Городе я къахьегама овсарле лакхъяраl сихагIа алапи лакхдолийташ, пайдаш дара оттаяь планаш кхоачаш ца еш, материальни ресурсаш ахчан средстваши йоагIачул тIех дIаухийташ, балха ха зехьа йоаеш, къахьегама дисциплина телхаеш йола предприятеш а. Уж вай резерваш я, хIаьта царех ма могга дукхагIа пайда эца а беза. Къахьегамхоштеи бахача нахаи гIулакх де дезаш йолча ерригача организацейн службайи болх овлангара деза эргабахка беза вай. Ховш ма дарра, цу дешашта къаьстта уйла тIаяхийтай съездо.

Парте XXIV съезда документаш—из дIахо, чакхдаха дезача гIулакхий программа я ерригача вай кадрашта, хIара болхлочоа. Цудухьа городской парторганизаце де дезар ду съезда документаш коммунисташеи берригача къахьегамхошеи, цу даькъе комсомольцаша а кагирхоша а кIоаргга Iомадара.

Промышленни предприятешка, гIишлошъечеи транспортни организацешка, кхашкеи фермашкеи къахьегамеи политически хьинаргьа наьха дегаш чIоагIа гIоздаларах дийцар КПСС Шаьла райкома хьалхарча секретара нов. А. Ч. Осмаева.

— Района къахьегамхоша толамца кхоачашдир съезда хьалхара шоай декхараш. Дика болх бир хьалхарча квартале дуккхача предприятей коллективаша. Юрта боахама болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьр хьайбай продукце дерригa тайпаш дахарен кийчдареи хьалхарча квартала план.

ХIанз районни парторганизаце керттера теркам тIабохийт КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш шерра дIайовзийтара.

— КПСС ЦК Отчетни доклад, нийслагIча пхе шера планах йола Директиваш района къахьегамхошта дIайовзийтара формехи методехи йола юкхьанцарча парторганизацей секретарий, политинформаторий, агитколлективайн культпросветучреждеиeйн кулгалхой семинар йир КПСС райкомо. Съезда материалех йола занятеш ергъя юкхьанцарча политшколашкеи марксизма - ленинизма ларди школашкеи.

Массово - политически болх беш а, партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша хьинаре дакъа лоац резерваши хIанз а пайда эцаш йоаца, хIара предприяте, хIара колхозеи совхозеи йола торонаши гучаяхара юкъе.

Советски халкъа вахара материальни культурни боарам лакхбара партеи правительстваи еча йоакхонца жоп лу района къахьегамхоша шоаш кхо ца беш къахьегарца. Шоай йолча тороний лоархIам а беш, цар кхы а доккхагIа декхараш тIаийду.

— Масала, автотранспортни контора коллективо, ший торонашка а хьежа, кхы тIа 20 эзар сом пайда бир, —аьна хоам бир нов. Осмаева. — «Южный» совхозей ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозеи къахьегамхоша белгалдаьккхад укх шера дулх кийчдара план шозза кхоачашъе, хIаьта шуреи баьцдаараши — цкъаи ахаззеи, ялати шекара свеклаи дикка дукхагIа яккха а пачхаьалкхенга йохка а.

— Оаха, Шаьла района коммунисташа, —аьлар ше къамаьл даь воалаш нов. Осмаева, — дIакхайкалу тха предприятей коллективаш, колхозаш, совхозаш Нохч-ГIалгIайчен яхье хьалха латтаращца хургхилар, шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхилар.

Къамаьл де дош лу КПСС Наьсарен РК хьалхарча секретара С. Х. Гостимировна.

— Тха района къахьегамхой, берригa советски нах а, санна, чIоагIа хьийжар вай парте XXIV-ча съезда балхага. Съездо болх беча хана а хIанз а цар шоаш кхо ца беш къахьегарца советски халкъа овлангарча хьашташа маяххара йола Коммунисти-

КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЪЯ ВАЙ!

(ДIахододар. Долалур 3-ча оагIо тIа).

чески парте политика. ХIанз района къахьегамхоша боккхача безамца Iомаю съезда материалаш.

Предприятешка, совхозашка, ерригача производственни участкашка, организацешка, учреждешка съезда материалех беседаш ю, еш. Къахьегамхошта юкъе къамьлаш ду КПСС XXIV-ча съезда делегата Социалистически Къахьегама Турпала «Назрановский» совхоза дояркас нов. Л. Э. Барахоевас, парте райкома членаша, агитатораша, политинформатораша. Шоаш деча къамьлашка болхлошеи гIулакхерча нахеи дувц балха ханах дикагIа пайда эцарах, гучайоах пайда эцанза йола резерваш. Цул совгIа, цхьаццайолча коллективаша шоаш хьалха тIанийцача дехкарашка а хьежаш, кхы а доккхагIа дола дехкараш тIанийду. Нов. Гостимирова йоах района партийни организаци гIерт еррига юртбоахама культураш хьувкъилген хьайбай продуктивности лакхъергйолаш шийга дIаенна балха участок бахьан бола хIаране бехктокхам лакхбара уйла айе, къахьегама овсарле лакхъе, продукце цхьан единицага дIадодар лохде, Iилмен дикагIа йола практикеи производства дерригача доакъошка юкъейоалае.

Трибуна тIа ва Ленина орден лелаеча «Грознефта» объединене начальник, КПСС XXIV-ча съезда делегат нов. **В. Б. Назаров.** Советски коммунистий форумах геттара йоккхий йицлургйоаца уйлаш йисарах дувц цо. Съездо тIанийцача нийслагIча пхе шера планах вай общество дIахо а коммунизмага бодача новкъа дIахьалхашка дахара, цун материально - технически база хьалъяра боккха лоархIам бола этап хургья. Съезде яьча докладаш тIа белгалдоахар вай мехка экономически оборонни низ чIоагIбара, халкъа вахара хьал тоадара йола чIоагIа лард еза - йоккха промышленность хинна а йолаш а хилар.

Цо Iалашду технически прогресс сихъелга, берригa халкъа боахам дегIаухилга, Л. И. Брежневеи А. Н. Косыгинеи докладаш Iомаеш, хIара даькъан болхлочоа корадоагIарда пятилетка заданеш кхоачашъяра цо де дезаш дар.

ДIахо нов. Назарова дувц съездо нийслагIча пятилетке Советски Союза мехкдаьтта промышленноста болхлошта хьалхашка оттадаьча доккхийча дехкарех. Пачхаьалкхен юкъарча плана тIара хьадоагIаш, дукха хIама да республика мехкдаьттахоша де дезаш. БархIагIа пятилетка «Грознефть» коллективо кхоачашйир 1970 шера сентябрь бетта. Планал совгIа 6 миллион тонн гаргга кхоача доагор кхаьчар Даьхенга. Толамаш дахарах партеи правительстваи 300 совгIа волча производстве хьалха латтачоа Советски Союза орденаши медалеши елар, хIаьта шин новкъоста «Старогрознефта» керттерча инженера В. Г. Бабуковнеи «Малгобекнефта» оператора Лологоев Бибердий Ахьмадаи Социалистически Къахьегама Турпала цIи елар.

НийслагIча пятилетке боккха боарам бола болх бе безаш да тхо, цхьайола цифраш йоалаергья аз. ДIаяхача пятилетке 74 миллион тонн мехкдаьтта даькхача метта 120 миллион тоннал кIезигагIа доацаш мехкдаьтта дакхха деза, хIаьта 75 шу хьалха эггара хьалхара мехкдаьтта кIелж техача хана деиз даькхар 205 миллион тонн мара дац. ДIадахача пхе шера 676 эзар метр техача метта нийслагIча пятилетке тохкама скважинаш йоахаш хIама ца эшшаш цаIи ахи миллион метр бурув тоха деза. ХIаьта скважинай юккъера кIоаргал 5 эзар метрага кхоачаш хургья, из дIадахача шера юккъера хинначул дикка кIоаргагIа хул.

Уж доккхий дехкараш кхоачашдара гIишлош сихача темпашца хьалъе, еза, хIаьта цар боарам шозза боккхагIа хургба. тIоанашка хий чуухийта керда объекташ болх бе йолаялийта еза, промышленни культурни лаьрхIа дукха лоархIаме объекташ хьалъе еза, хIаьта иштта 100 эзар квадратни метрал кIезигагIа доацаш нах чубаха цIенош хьалде деза. Цу тIехь мехкдаьттахошта новкъостал де дехкарийла я «Грозгазстрояи» «Грозпромстрояи» подрядни организацеш. ХIаьта Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша динза дарг мел доаца долла хIама дергда нийслагIча пхе шера план сийленца кхоачашъяран вай мехка коммунизм хьалъяра гIуллакха юкъе доагIаш дола шоай дакъа лацаран.

«Грозвино» объединене начальника **Д. М. Хаматханова** 1970 шера план, съезда хьалхара дехкараш совхозашеи предприятешеи толамца кхоачашдаь хиларах йола цифраш йоалайир. Комсаш яхара дикагIдола хьокхамаш даьхар «Советская Россия», «Наурский» яхача, Калинина цIерагIча, «Кругловский» комсаш лелаеча совхозий болхлоша, «Знаменскийи» «Новогрозненский» совхозий ахархоша эггара дукхагIа даькхар ялат. Масала, знаменски ахархоша гектара тIара юккъера лаьрхIа 26 центнер ялат даькхар. Боахамашка къахьегама овсарле лакхъеннай, продукцега дIадодар лохденнад.

Заданеш кхоачашйир объединене промышленни предприятеша а.

— Цу ерриганеша, — аьлар оратора, — дIадахача шера продукци дIаяхьийтара план кхоачашйир чхьагIар доаккхараша лакхйир шоай говзал. ДIадахача шера Ялте хиннача дунен халкъашта юкъерча конкурсе яхьийтача чхьагIарий пхе образеца боккха мах бир. Тха предприятешта пхи медаль елар, царца кхоъ дошои шиъ дотои а йолаш.

Съезда хьалхарча яхье белгалбаьлар хьайбаш лелаеча фермай къахьегамхой а. Цар ханал хьалха кхоачашдир шоай дехкараш, планал совгIа дикка дукха продукци дIаяхьийтар.

— Цу хана чухь тхона къаьгга гу тхоай кхоачамбоацараш а, балха динза дисараш а дийцар дIахо нов. Хаматханова.

— Уж махулла сихагIа дIадахара, производства йолаш йолча резервех кхы а биззагIа пайда эцара гIулакхаш деш да тхо.

Кердача пятилетке дикка дукхагIа дакхха деза ялат.

Пхе шера валовой лаьрхIа 535 эзар тонн комсаш йоахаргья. Пхи шу чакхдоалаш объединене хIара шера пачхахьалкхенна дIатергья 136 эзар тонн комсаш. (Валовой лаьрхIа 1970 шера эггара дукхагIа яьха комсаш 92 эзар тонн хилар).

Цу хана чухь боахамий къахьегамхоша долла хIама дергда доакъара база чIоагIъяра, дулхи шуреи дукхагIа яккхара а кийчъяра а.

1975 шера промышленни объединенеша продукци арахецара боарам 55 процент лакхбе беза. Къахьегама овсарле лакхлургья 45.2 процент.

ХIанз а боккха болх бе безаш ба комсашта керда шпалера оттаеши къаьначоа ремонт еши, халача балхашта, къаьстта комсаш чу эцара механизаци еш.

— Оаха хIанз отта а даь, кхоачашдеш да керда пятилетка заданеш кхоачашъяра дола гIулакхаш.

Дог тохадолийташи кIоарга чулоацам болаши дар Грозненски гарнизоне тIема гIулакх деча **Н. Е. Чута** даь къамаьл. Берригa советски нах а санна, вай бIухой хадданза чIоагIа хьийжар КПСС XXIV-ча съезда балхага. Салташа, сержанташа, эпсараша бIарча а йизза а могаю парте съезда положенеши выводаши, цхьа барт болаш мога а ю, хьал а лоац Коммунистически парте арахьареи чухьареи политика.

Коммунизм хьалъяра керттерча дешашта юкъе лоархIаме моттиг лоац мехка обороноспособность дIахо а чIоагIъяра. Цун тIема Низий тIом бара низ чIоагIбара дешаша. Нов. Чута доаладу Л. И. Брежнева доклада тIара дешаш: «Халкъо хьа мел даьр тешаме лораде деза. Советски пачхахьалкхе чIоагIъяр из да цун тIема Низаш чIоагIдар, вай Даьхен обороноспособность мамогга чIоагIъяр. Вай сатем боацача дунен тIа мел дахача хана из эггара керттерчарех цхьа дехкар а хургда. Советски халкъа лоIам кхоачашбеш Коммунистически парте хадданза йоакхо ю мехка обороноспособность чIоагIъяра, хадданза къестаду тIема гIирс хьалбара дешаш. Цо даь гIулакхаш бахьан долаш укх тIеххьарча шерашка тIема Низий низ а уж тIом бу- лургболаш хилар чIоагIденнад.

— БIухошта юкъе, берригача мехка а санна, чIоагIа политически дог айденна хьал да, — аьлар дIахо нов. Чута. — тIемахоша чIоагIа безам тIабаха Iомаю КПСС XXIV-ча съезда материалаш, массанахьа а политически информацеш, беседаш, докладаш ю. БIухошта хьалхашка къамаьлаш ду эггара дикагIа ховш болча командираша, политболхлоша, партийни активисташа. Вай бIухоша дIаболабаьб парте планаш кхоачашъяра тIехьара къовсам. ХIаране ше боаккха гIа а гIулакх а дуст коммунистий съездо дIадехарашка хьежжа. Цу походе къаьстта боккха лоархIам болаш ба парте членаши членалла кандидаташи. Кердачоаи дикагIдолчоаи тIехьа тIагIерттта къовсам лоаттабераш хьинар дола пропагандисташ, деррига дика гIулакхаш дIадоладераш болча цар тIемз говзал Iомаяра шоашта тIехьабоах новкъостий. ХIара салтеко, сержанта, эпсара исторически документаш кIоаргга а массе оагIорахьа а Iомадаь ца Iеш, цар тIера хьадоагIа дехкараш шийна хьалхашка оттадергдолаш, керда дIадехараш кхоачашдара юкъе ший моттиг а лоархIаш кхетаберьболаш хIама де гIерт.

Трибуна тIа я нов. **М. С. Еремкина**, Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза коа тIарча оалхазарий ферма птичница. Цо аьлар, юрта къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, чIоагIа могаю КПСС XXIV-ча съезда решенеш. Кердача пятилеткагIа йолча Директиваша дог гIаувттаду ше кхо ца веш къахьегара, производственни заданеш ханал хьалха кхоачашъяра.

— Аз, се агитатор хиларагIа тарра, тхой бригаде беседаш ю съезда исторически документех,— аьлар цо. — Съезда решенеш ювзоаха тхоай колхоза, къаьстта аьлча, тхоай фермана хьалхашка латтача хьадлача дехкарашца.

Парте хьажьеккхад юртбоахама производство дIахо а лакхъяра наькъаш. Мехка дукхагIа дарегIа йола хьайбай продукци ялара затраташ хадданза лохъе, къахьегама овсарле лакхъе еза. Гой цудухьа кerттера теркам тIабодаш хила деза фермашта механизаци яра дешаш.

Бакъда новкъа дале а, белгалдаькхар дIахо нов. Еремкинас, цу Iалаьмате боккхача лоархIама гIулакха тIехь совхоза кIезига новкъостал ду проектни гIишлошъечеи организацеша. Тешавеш дола масалаш деаладир цо: проектировщикашта цкъаза хац хьайбаш леладерий балха хьалаш. Масала, хьалъеш латт коа тIарча оалхазарий паргIата а лакха а бу, — укхаза атт лелалургья трактор царга хьежача наха оатто еш. Бакъда наIараш готта, трактор чуйоалалургйоцаш готта я, халача балхашта механизаци юлургйоацаш я. ГIишлошъераша шоаш бакъбеш дувц: проекта тIа оттадаьд из, цу тIера довла бокъо яц тха, йоах.

Проект оттаеча, оборудовани гулъеча а монтаж еча а хана дувлача гIалаташа Iалашдайтац белгалдаьккхача тайпара къахьегама овсарле лакхъелга, махеттара пайда балийтац механизацех. Кхы а вогIа да, масала доаладу нов. Еремкинас, оттаьча механизмаш тIа болх бара кхы тIа нах эшаш хилар — гIулакх деш бола нах дукхагIа хилар. Иштта кхоачашъю механизаци?

Колхозе йоакхо ю хьайбаш леладерий къахьегама а быта а хьалаш тоалара. ВIаштIехьбаьккхаб общественни кхача. Кухни, бакъдар аьлча, хIанз а эсала я Столови, цIе уголок, душевой ергйолаш соцадаьд. ЧIоаггIа дог гIоздаьнна къахьегаш ба коа тIара оалхазараш леладераш. Пятилетка хьалхарча шера тIанйца дехкараш кхоачашдеш, уж гIерт коа тIарча оалхазарашка хьожилга, уж кхоабилга тоаде. Цо йиш хулийтаргья котамаша дукхагIа фуаш дергдолаш хIама де.

— Сунженски районни партийни организзеи болх беш я хIанз, — аьлар парте Сунженски райкома хьалхарча секретара нов. **К. П. Аристова.** лакхденна наьха къахьегама хьинари политически сакхетами чIоагIбара, дIахо а дегIабоалабара, съезда решенеш кхоачашъяра тIехь еррига производственни участкашка планагIа болх дIаболабара уйланца.

Промышленни юртбоахамеи продукци яккхара планаш йоккхий я. Района коммунисташта дика дова шоашта хьалхашка оттадаь дехкараш, района предприятешка, колхозашка, совхозашка йолаш йолча торонехи резервехи биззагIа пайда эцара гIулакха тIанийду.

КПСС райкомо, райкома бюрос хадданза теркам тIабохийт юххьанцарчеи цеховойи организацешта, моттигашка хьдла новкъостал ду, балха тIехь диззагIа теркал ду хIанзара дIадехараш, керттера дехкараш кхоачашдара теркам тIабахийта гIерт.

Укх тIеххьарча хана, — дIахо дийцар оратора, — кадраш харжара, дIа юха нийсъяра, кхетам балара болх тоалуш ба, цу лоархIамерча партийни гIулакха тIехь тха дукха а де дезаш хIама дале а. Нов. Аристова дIахо дувц района къахьегамхоша доккхий дехкараш тIанийца хиларахи юртбоахама еррига культураш хьувкъаяра хаьлда дола гIулакхаш деш хилярахи. Районе оттадаьд валовой лаьрхIа хьажкIаш шозза дукхагIа яхара гIулакхаш.

Района колхозаш шоай специализацегIа хьайбаш леладара лостам болаш я. Бакъда хьайбай боахам дIахо а лакхбара дехкар кхоачашдар юхауз хьайбаш чудоахкаду помещенеш ца хиларо. Материальни базал хьалха дувлаш лакхлу хьайбай продукци йоаккхилга. ХIанзара хьайбай боахама комплексаш хьал ца йича интенсивно дегIабоалабе йиш яц хьайбай боахам, механизацех биззагIа пайда эца йиш яц. Нов. Аристова критика ю гIишлошъераш та цар гIишлош хьалъяра ханаш йохаеш хилар бахьан долаш.

ХIанз района коммунисташа теркам тIабахийтаб XXIV-ча съезда материалаш кIоаргга Iамаяра, бахача наха уж шерра дIайовзийтара. Района къахьегамхошта съезда материалаш дIайовзийташ 500 совгIа агитатор, 300 политинформатор, лектор, докладчик ва.

Районни партийни организаце цIерагIа нов. Аристова партийни актива собранена юкъе дакъа лоацарашта дешам белар дукха езача XXIV-ча съезда оттаь сийлахь— йоккхий планаш кхоачашъяра Сунженски района къахьегамхоша шоай де йиш мел яр дергхилара.

ЧIоагIа ладийгIар «Лермонтовский» совхоза звеньевойс нов. **Б. Г. Матаева** даьча къамаьлага.

Из совхоз вай республике эггара тIехьабусаш боахам ба, пачхьалкхенна хIара шера доккха зе ду цо. Бакъда, хьалха латтача къахьегамхой, доккхий хьувкъамаш доахача мастерий опыто тешал ду совхозе пайда ца эцаш йоккхий торонаш хилара.

— ДIадахача шера гектара тIара юккъера лаьрхIа 43 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар оаха, хIаьта гурахьа дийнача ялата — 30 центнер, — йоахар звеньевойс.

— Дувца а дезац тха торонаш цунца чакхъялац, — аьлар нов. Матаева. — ДIахо а хьувкъам лакхбара кIезига резерваш яц тха. Тхога йолча техникас, удобренеша, баьцовгIаш лораяра химически средстваша — цу дерригане йиш хулийтаргья кердача пятилетке кхашка дIадийнар дикка дукхагIа хьувкъийта.

Укх шера звене хьажкIаш дIайийнай 200 гектарага кхоачаш. Кхенра дукхагIа къахьега деза хьажкIаш хьалкхеергья оаха, из иштта дале а звенос дош деннад планал тIех хIара гектара тIара 15 центнер хьажкIаш йоахаргья, аьнна. Гурахьа дув ка бола ялат а чIоаггIа хьувкъаде лаьрхIад.

Хургболча хьувкхама чIоагIа лард еллай звене, аьлар звеньевойс, органически минеральни удобренеш дика техай. Тешшаме ремонт яь техника хIанз дика болх беш я. БIаьсти культураш дика а шоай ханнахьа а дIайийна яхара долла хIама кийчдаь да.

Патриотически дог айденнеи доккха хьинар долаши эттача хьале ювц ахархоша коммунизм хьалъяра йоккхача программаца советски халкъ кийчдаьча партийни съезда итогаш.

— НийслагIча пятилетка керттера дехкар да халкъа вахара материальни культурни боарам дикка лакхбар. Лаьттанца къахьегача оаха дика кхетаду из кхоачашдар тхоаех а тийша долга. Цудухьа тхоаш кхо ца деш, творчески къахьег оаха.

— МалгIабика къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, Iалаьмате чIоагIа раьза хиннеи могаеши тIанийцар парте Центральни Комитета Отчетни доклад, кердача пхе шера планах йола XXIV-ча съезда Директиваш, — аьлар ше къамаьл деш КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара нов. **Д. П. Санькос.** Исторически документий еррига идейни ганз караерзаяр, цар тIа ювца парте экономически политика кIоаргга йовзар, де дерхIаш хьалхашка оттадаьраш кхоачашдара хаьлда йолча методашца ше кийчвар — цунца МалгIабика коммунисташта шоай эггара хьалхара дехкар, эггара хьлхара хиланза дардоацар.

ХIанз района предприятей, совхозий коллективашка, колхозе, учрежденешка, организацешка кIоаргга йоашхаш а Iомаеш а я партийни съезда материалаш. Парте планаш шоай дулхах — цIех дола гIулакх, кулгалдара документ санна тIийцай болхлоша, специалисташа, интеллигенце. Городеи юрташкеи болх беш 660 совгIа агитатор, 250 политинформатор, 300 совгIа цIагIара лекторий, халкъа университет, парте городской комитетеи «знание» обществаи лекторий йоккха группа я. Партийни просвещене системе Iомаеш я съезда материалаш. БархIагIча пхе шера план кхоачашъяра керттерча итогех, нийслагIча пятилетка Директивех, парте XXIV-ча съезда материалех хIанзехьа а кхо бIаь совгIа лекции доклади йийшай, 10 эзар совгIа лекции доклади йийшай .10 эзар совгIа беседен политинформации яьй.

1971 шера шоаш тIанийца социалистически дехкараш кхоачашдара политически къахьегамеи хьинар лакхденна болх беш ба МалгIабика района къахьегамхой. Ерригача промышленни предприятеша кхоачашйир цхьоалагIча квартала план. ДIадахача шера цу ханаца нийсдича промышленни продукци дIаяхьийтара боарам 7,6 процент лакхбеннаб, хIаьта къахьегама овсарле — 23,9 процент. Планал совгIа дIаяхьийта промышленни продукци 162 эзар сома мах а я. Хьалха тIехьаюсаш хинна предприятеш: кирпишкий завод, бурув деттара балхий МалгIобекски управлени, «Ачалкхе» яха минеральни хий завод укх шера лерттIа болх беш я.

Белгалдаккха дезаш да съезд хьаелла ди тIакхоачаш Галяудин Шакирович Хантемиров начальник волча бурув тохача бригадас № 11 — Харбижин яхача скважинага мехкдаьтта кIедж тохийтар дийнахь — бус 500 тоннал совгIа мехкдаьтта а доаккхаш, цунца мехкдаьтта доалла керда майда хьа а еллаш. Хьалхарча квартала социалистически дехкараш дикка тIеххоачашдаьд юрта боахама къахьегамхоша а. ХIанз цар кхашка толамца бIаьстанара балхаш ду.

КПСС XXIV-ча съезда материалаш Iомаеш, йоах дIахо нов. Санькос, цун решеней уйла еш, тхо цIаьхха а теш, хIанз а оахоша дукха хIама даь ца хиларах. Масала, юрта боахаме хIанз а кхоачамболлаш пайда эц хий дехкача лаьттаех. ГIишлошъеча организацеша ледара караерзаю капитальни гIишлош хьалъяра хьахийца средстваш. Газ чакхйоаккхача завода шоллагIа аргIа яь яккхара ха тIехьаяьккхай, цудухьа бизза пайда эца йиш яц мехкдаьттаца йоагIача газах. Дукххача шерашка яь яьнна яц дукха лоархIаме объекташ, уж болх бе маца йолайолийтаргья ховш а дац. СихагIа къоастаде деза вахтаешкара болхлой, хIаьта городе баха нах а дIа-юха кхувлара дош, торговли, къахьегамхошта деш дола бытовойи медицинскийи гIулакхаш тоаде деза, сихагIа хьалдаь даха деза нах чубаха цIенош, хий дуллилга, газификаци елга сихде деза.

Городской партийни организаце динза дардоаца гIулакхаш ду белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, йолаш йолча резервехи торонех бизза пайда эцара. Дог доахилга хила йоагIа цу тIехь республикански организацеша районин новкъостал дергхиларга.

Трибуна тIа йоал Грозне № 7 йолча школа директор нов. **О. И. Лебедева.** Ше даь къамаьл цо хетадир школай балха дешашта, республике халкъа сбразовани дегIаахара перспективашта. Дукха лоархIаме а пайдане а хIама дийцар съезде а докладаш тIа, делегаташа а вай школах лаьца. Из ший бахьан доацаш дац. Коммунизм хьалъераш кхетамца кхебара дакъе боккха лоархIам болаш я школа. Кхетадергдолаш бераштa дIадовзийта гIерт тхо вай парте XXIV-ча съездо хьалхашка оттадаьча дехкарий чулоацам боккха хилар. Укх дешара шера III четверть чакхъяьккхар ворхIлагIча школас 98,6 процент долча берий деша кхувш. Нов. Лебедевас дIахо дувц кердача программашка доьтаро хьехархоштеи дешархоштеи хьалхашка дукха, дешара технически средстваша школаш Iалаш ца йича къоасталургдоаца дешаш латташ хиларах. Новкъадале а, оратора белгалдоаккх, уж дешаш шоайнга ледара къестадеш хилар, кхоачамболлаш общественноста оагIонтара теркам тIа ца бохийташ хилар.

Нов. Лебедовас оттаду шефски новкъостал лакхдара дош, къаьстта юртарча школашта. Ший къамаьл йистедоалаш йоах цо, вай хьехархоша берригa шоай низ, шоай опыт дIалу вай бераша дика дешара меттел, уж шоай Даьхен патриоташ болаш, кхетамца коммунизм хьалъергьяраш хургболаш, вай парте идеяш бахьан бIубенна къовсамхой хургболаш хьалкхебара а.

• • •

Ше тIанийцача резолюце тIа партийни актива собране цхьа барт а болаш могайир КПСС XXIV-ча съезда решенеш, хьалхе лелаяран йизза кхоачашъяран тIа а ийцар.

Собранена юкъе дакъа лоацаш бараша чIоаггIа тIоараш а детташ тIанийцар парте XXIV-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра Нохч-ГIалгIайчен коммунисташа, берригача къахьегамхоша кIаьд ца луш болх бергхилара Центральни Комитета тешам луш КПСС Центральни Комитетага моаршал хоатташ дахьийта письмо.

КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски опытно - экспериментальни завода коллектив. Масала, цун вIаштIехьдаьннад товарни продукци арахецареи продукцена реализаци яреи 4 бетта план ханал дукха хьалха кхоачашъе.

Из толам боаккхача доккха дакъа лаьцад Шулико Евгения Яковлевна керте латтача участка коллективо. ХIанзлехьа дукха хIама ца эшшаш 5 бетта план кхоачашъяьй цо. Хьинаре къахьег укх шера воккхагIвола мастер Вершинин Павел Яковлевич керте латтача механо-сборочни участка коллективо а. 20-ча апреле дениз май бетта чотах товарни продукци арахецаш я из. Иштта да завода болхлоша шоай дезача цIейна — 1 Майна кийчду къахьегама совгIат.

Уж толамаш доахача белгалбаьнна дика къахьегаш ба токарь Ковалев Владимир, слесарь Шишкин Александр Иванович. Общественни балха тIа хьинаре дакъа а лоацаш шоай сменни нормаш юкъера лаьрхIача 150—160 процент кхоачашъю царех хIаране.

Сурта тIа: аьттехьарвар токарь В. Ковалев дукха ха йоацаш балха енача А. Саневана токара говзал Iомаеш ва.

И. Плиева сурт.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» бархIагIча номера передовой статья «КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре» яхаш я.

Номер тIа йолаш я съезда материалех лаьца е могаеча лекцей, докладий, беседай, политинформацей тематика.

«ЛоархIаме даташ» яхача рубрикана кIала я 1-гIа Май гарга гIортарца парте обкома лекторски группа кулгалхочо В. Губина язъяь «Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой солидарноста цIей» яха статья, хIаьта кепайоазона радиои Деношта хетаяь «Парте керттгера гIончаш» яха обкома пропагандаи агитацеи отдела инструктора Н. Бенкевича статья а.

Блокното хоам бу республика производстве хьалха латтараштa нн. В. Г. Бабуковна, А. Б. Лологаевна, М. П. Ушаковайна, Щ. Хаджиевна, А. Албогачиевна, М. Бахмадовна, В. Г. Табацковайна Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи ялара. Цига я «А. Лологаева сий сенах латт?» яха Г. Лаврова корреспонденци а.

Номер тIа кепатехай КПСС XXIV съезда материалаш дIайовзийташ беча идеологически балхей РСФСР-еи Н. ГI. АССР Лакхехьарча Советашкеи моттигашкарча советашкеи хоржамаш дара еча кийчон хроника.

Нохч - ГIалгIай книжни издательства «БархIагIча пятилетка баьккха гIа» яха книжка арахецаргхиларах хоам ба укхаза.

Дика къахьегарца белгалъяьннай Грозненски ремонтно - механически завода И. Ф. Соболева кулгалду № 2 йола цех.

Къаьстта дика болх бир цун коллективо Ерригсоюзни субботнике. Даьхенна 7,7 эзар сома продукци елар цо, 150—180 процент задани кхоачашъеш къахьийгар токара коммуниста коммунистически къахьегама ударника И. Силкова.

СУРТА ТIА: Силков Иван болх беш ва.

И. Плиева сурт.

Тахани кхоанеи хурIда

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 14.00. Йовзаш йола музыка езарий клуб. Концерт. 19.00: Культура халкъа университета «Музыка, театра, кино» факультет. 17.00 Духовой оркестра концерт. 20.00. «Вай ханарча халхарий урок» яха сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Дерригача гIулакхийн уйлайн хьаст» яха утренник. 18.00. «БархIагIча пятилетка итогаши 1971 шерара дехкараши» яха лекци.

Химикий культура Дворец. 15.00. «Ленина васкетех» яха утренник. 17.00. «ЛадувгIа Нохч-ГIалгIай ашарашка» яха духовой оркестра выступлени.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 13.00. Саг йоалаяраи - наьраи регистраци яра Ди. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 18.00. Вальса сайре.

КИМ цIерагIа клуб. 20.00; Кагирхой салаIара сайре.

НГНПЗ клуб. 16.00. «Ленинах дола кхо илли» яха хронико - документальни фильм хьокхаргда.

25 апрель

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. КВН клуб.« Деррига а фальгаца санна» яхача темагIа йола дешархой яхьаш. 13.00. Таникий самодеятельни театр. «Ши кIарцхал» яха спектакль. 14.00: Йовзаш йола музыка езарий конкурс - концерт 14.00. «ЛадувгIа советски композиторий ашарашка» яха духовой оркестра концерт. 15.00. «Политически дунен тIа» яха клуб. «КПСС XXIV съезда материалаш» яха лекци. 17.00. Культура халкъа университета Театр, музыка, кино» яха факультет.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Дуненна дагавоагIа Ленин» яха кинофестиваль. 12.00 Черноречье поселка футбольнии волейбольнии командашта юкъера спортивни яхьаш. 17.00. Документальни фильма кинотеатр.

Н. К Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Къона Ленинец» яха театр йийлла я. 12.00: Берий сектора художественни самодеятельноста концерт 18.00. «СССР мехкашта юкъера хьал» яха лекци.

«Красный молот завода» культура ЦIа. 11.00. «МутIахь да Ленина васкеташта» яха утренник.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. «Союзни республикай халкъа ловзараш» яха берий утренник. 12.00. «Пионер» яха кинотеатр йийлла я 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

КИМ цIерагIа клуб. 14.00. Берий киноутренник. 17.00: «КПСС XXIV съезд мехкашта юкъерча СССР хьалах» яха лекци.

ХАОТТАМ

Тахан республикеи Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш йоачан а йоацаш, гIаьххьача боараме мух а хьеккхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 12—17 градуси Грозне — 14—16 градуси йIовхал йолаш а хила тарлу.

Кхоанеи лоамеи кIезиг-дукха догIа делхаргда, дийнахьа 7—12 градус йIовхал хургья.

Метеостанци.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Хьажа, ладувгIа

24 апрель

ТЕЛЕВИДЕНИ:

10.15 — «УнахцIено». Iильма популярни программа. 10.45 — Орловский областий кхашъа Оролера передача. 11.00— Городий музыкальни турнир. Ново-Куйбышевска мехкдаьтта чакхдоаккхача комбинатеи город Запорожьера «Коммунар» яхача автомобильни заводеи художественни самодеятельностий коллективаш вIашагIкхетар. 12.00 — «Къонал эфире я». Кагирхой барт-йиша хилара дунен халкъашта юкъерча Денга. 12.45 — «Хьалхара йоI». Художественни фильм. 13.50 — «Къонал эфире я». Ерригсоюзни комсомольски собранена хетаяь передача 14.35 — Кинодезараш бераштa. «Освобождение» яха киноэпопея. 15.15 — «Исторе лоацача хана» яха документальни фильм. 15.30 — «Старт». Телевизионни спортивни журнал. 16.05 — «Гюлеш» яха телевизионни фильм. 16.15 — Хьона, къонал 17.00 — Футболах йола СССР-а чемпионат. Перерийах кердадараш. 18.45 — Низ бараш, кадай бараш, хьинар дараш. Цирковни программа. 19.20 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.35— «Зулам дари бехк бари» яха художественни фильм (хьалхара сери). 21.30—Спортивни гимнастиках йола дунен халкъашта юкъера яхь. Кхалнах. Ригера передача. 23.00 — «Сайранара ашараш». Лирически иллей концерт.

РАДИО:

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Къонал (эрсий меттала) 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.40 — Концерт (эрсий меттала) 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 18.40 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

25 апрель

ТЕЛЕВИДЕНИ:

10.00 — Музыкальни киоск. Передача дIахьу Беляевас. 10.30 — Вошал техараша кулгаш далар. Хьошал техача городий Деррит дунен денна хетаю. 11.00 — Сийрда парус ГIоккхагIа йолча классашка дешабагIараштa йола передача. 12.25 — Хоржамашта накъадолхаш. Телевизионни агитпункт. 12.35 — Дешархошта. «Аьлеи Константина сахьатащ» яха телевизионни спектакль. 14.05 — «Болхлой тIехье». Телевизионни журнал. 14.30 — Халкъа авангард. Германе социалистически единни парте 25 шу. 15.00 — ЗIаьмгача бераштa. «Пиноккиос леладаь тамашина хIамаш» яха художественни фильм. (гIалгIай меттала лоакх) 16.00 — Пионерий республикански дворецe ансамбла концерт. 17.00 — КВН—71. 19.00 — «Ха» Информационни программа. 19.30 — Футболах йола СССР-а чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Заря» Ворошиловград). 20.15 — «Зулам дари бехк бари» яха художественни фильм (шоллагIа сери). 22.05 — Спортивни гимнастиках йола дунен халкъашта юкъера яхь Ригера передача.

РАДИО:

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.25 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Къонабарий оазаш» яха литературни передача (нохчий меттала) 15.40 — Массанахьа дика нах ба (эрсий меттала). 15.55 — КIирандинахьара музыкальни программа (эрсий меттала). 16.25 — Лоамаи кхалсагах дола дош яха Ахматовой очерк. (гIалгIай меттала). 16.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 17.00 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, (11 3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культуреи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05092. Заказ № 4495.